

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta

Bakalářská práce

Postoj rodičů k odložené školní docházce

Vypracoval: Martina Bílá

Vedoucí práce : Mgr. Alena Nohavová, Ph.D

České Budějovice 2013

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě - v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných v nezkrácené podobě fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Dačicích dne 21. července 2013

.....
Martina Bílá

Poděkování

Touto formou bych chtěla poděkovat především vedoucí mé bakalářské práce Mrg. Aleně Nohavové, Ph.D za její čas, který mi věnovala, za její trpělivost a cenné rady, které mi poskytla při psaní mé práce. Dále bych chtěla poděkovat ředitelce Mateřské školy Dačice Mgr. Haně Švarcové, která mi poskytla veškeré potřebné informace o mateřské škole a Pedagogicko psychologické poradně v Dačicích. V nespolední řadě bych chtěla poděkovat moji rodině a přátelům za podporu během mého studia.

Anotace

Práce se zaměřuje na postoj rodičů k odložené školní docházce dítěte. V teoretické části se autorka zabývá pojmy školní zralost, školní připravenost, školní nezralost a problematikou odkladu školní docházky. Dále jsou popsány diagnostické metody posuzování školní zralosti, které používá Pedagogicko-psychologická poradna v Českých Budějovicích (PPP).

Cílem bakalářské práce je nahlédnutí do problematiky odkladu školní docházky z pozice rodiče, a jakým způsobem mateřská škola pracuje s dětmi a rodiči na této problematice. V práci je představen konkrétní program, který je realizován v Mateřské škole Dačice.

Klíčová slova : školní zralost, školní připravenost, odklad školní docházky, pedagogicko psychologické vyšetření, mateřská škola, základní škola

Abstract

The work is focused on the attitude of parents towards deferred school attendance of the child. In the theoretical part, the author deals with the concepts of school maturity, school readiness, school immaturity and problems of postponement of school attendance. The practical part describes the diagnostic method of assessing school maturity, which uses Pedagogical-psychological consulting room in České Budějovice (PPP). It also describes the communication of the PPP with the child and parents. Based on the available informations about parents, which the PPP has at one's disposal, are analyzed types of parents according to their attitude to deferred school attendance of the child.

Keywords : school readiness, suspension of school attendance, educational and psychological testing, kindergarten, primary school

Obsah

ÚVOD	7
1 CÍL PRÁCE	9
2 TEORETICKÁ ČÁST	10
2.1 Charakteristika školní zralosti	10
2.2 Základní aspekty pro posuzování školní zralosti.....	12
Tělesný vývoj a zdravotní stav	13
Psychická zralost.....	14
Emocionálně sociální zralost.....	19
2.3 Školní připravenost	20
Klíčové kompetence	21
2.4 Průběh a metody odborného posouzení školní zralosti v Pedagogicko psychologické poradně (PPP).....	22
2.5 Zápis do školy.....	25
2.6 Odklad školní docházky.....	26
2.7 Nezralost a nepřipravenost na školu	28
PRAKTICKÁ ČÁST	30
2.8 Formulace výzkumných otázek.....	30
Metody sběru dat.....	31
2.9 Mateřská škola Dačice – stručná charakteristika	31
2.10 Kvantitativní analýza.....	32
2.11 Kvalitativní analýza – případové studie	36
2.12 Příklad dobré praxe	43
SHRNUTÍ A diskuze	45
ZÁVĚR	47
Seznam literatury:	48
Přílohy	50

ÚVOD

Je prokazatelné, že předškolní věk je náročné a jedno z nejzávažnějších období v životě člověka. Jde o vývojovou etapu s nejvýraznějšími změnami v utváření základních rysů lidské osobnosti. Vzhledem k tomu, že v současné době většina dětí tohoto věku navštěvuje mateřskou školu, je přirozené, že hlavním cílem předškolního zařízení je podpora rozvoje osobnosti dítěte a současně vytváření základních předpokladů pro další vzdělávání tzn. příprava na vstup do základní školy.

Začátek školní docházky bývá vždy ukazatelem, jak je dítě na školu připravené a jestli je pro vstup do školy zralé. V důsledku zvyšování nároků na kvalitu vzdělávání narůstá počet dětí, které zvýšené požadavky nesplňují a tedy i stoupá počet navrhovaných a realizovaných odkladů školní docházky. Dříve nastupovaly děti do základní školy podle kalendářního věku, a pokud nepospívaly, měly se „více snažit“, navštěvovaly různé doučovací kurzy a učení se věnovalo více času v domácí přípravě. Dnes umožňuje školská legislativa odklad povinné školní docházky a to je téma, které je v poslední době hodně diskutované.

Jak jsem již uvedla výše, jedním z úkolů mateřské školy je příprava dítěte na základní školu. Většina rodičů to považuje za úkol stěžejní. V poslední době se často mluví o tom, že počet odkladů školní docházky se zvyšuje, a ne všechny jsou smysluplné. Dříve byl odklad povinné školní docházky doporučován výhradně dětem, které vykazovaly vážné nedostatky, dnes je navrhován a realizován častěji i z jiných důvodů. Mluví se o trendu tzv. „prodlouženého dětství“, o vysokých nárocích dnešní školy. Výrazně se změnil i postoj veřejnosti k této problematice. V minulosti se rodiče často odkladu bránili, spojovali ho s nižšími inteligenčními schopnostmi dítěte a obávali se jakéhosi zaškatulkování mezi děti neúspěšné. Dnes patří odklad školní docházky mezi rutinní opatření.

Během své pedagogické praxe jsem se s touto tematikou často potkávala. Řeší ji jak rodičovská veřejnost, tak učitelky mateřské i základní školy. Objevují se otázky typu: nechat vše spontánnímu vývoji, nezasahovat, pokud to není nezbytně nutné nebo naopak zvýšit důraz na předškolní přípravu?

Když se blíží čas zápisů do 1. tříd základních škol, mnoho rodičů si klade otázku, zda je jejich dítě zralé a připravené pro vstup do školy. *Děti stejného věku se mohou více či méně lišit ve fyzické vyspělosti, v kognitivních předpokladech, v obecné připravenosti pro zahájení školní docházky. Ještě větší mohou být rozdíly mezi dětmi různého věku, které ve stejném termínu nastupují do školy. Nezanedbatelné jsou také rozdíly v rodinném zázemí, v podmínkách mateřské školy, kterou navštěvují.*¹

*Dítě se narodí jako křehká rostlina, o kterou dospělí musí pečovat jako zahradníci. Avšak opravdoví zahradníci mají velikou výhodu oproti rodičům, neboť daleko lépe a rychleji poznají, kdy jejich rostlinka dozrává, co jí chybí a co potřebuje k dalšímu růstu. Na zahradě jednoduše poznáme, kdy dozrávají jahody, maliny, rajská jablíčka, ale jak poznat, kdy je dítě zralé pro školu?*²

Tato citace je vlastně stěžejním tématem mé bakalářské práce, v které se chci věnovat odkladům školní docházky.

---

¹ BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Školní zralost*. Brno: Computer Press, 2010

² <http://kuliferda.raabe.cz/news/kdy-je-dite-zrale-a-kdy-je-pripravene-na-vstup-do-skoly-/>

1 CÍL PRÁCE

Primárním cílem mé práce je zjistit postoj rodičů k odkladům školní docházky.

Sekundárním cílem bude snaha najít možnosti mateřské školy jak ovlivnit, popřípadě změnit postoj rodičů k odložení nástupu do základní školy.

V teoretické části se budu zabývat pojmy školní zralost a nezralost, školní připravenost a způsobilost, zápis do základní školy a odklad školní docházky. Dále zmapuji základní aspekty pro posuzování školní zralosti, kde blíže popíši tělesný vývoj a zdravotní stav, psychickou a emocionálně-sociální zralost.

V praktické části se budu věnovat několika případovým studiím dětí, které byly navrženy na pedagogicko-psychologické posouzení školní zralosti a následně byl realizován odklad školní docházky nebo doporučen nástup dítěte do první třídy ZŠ. Dále zmapuji diagnostické metody, které v praxi používá Pedagogicko-psychologická poradna v Českých Budějovicích, odloučené pracoviště Dačice a Mateřská škola Dačice.

2 TEORETICKÁ ČÁST

„Nástup do školy je důležitým sociálním mezníkem“³

Vstup do školy je pro každé dítě a celou jeho rodinu velkou událostí. Dítě, které nastupuje do školy, získává novou roli a stává se z něj člověk, který má určité povinnosti. Nejprve musí projít zápisem, kde se seznámí s novým prostředím školy a kde si zkusí uplatnit své znalosti. Tento den je pro něj velice významný stejně jako první školní den. A to nejen pro něj, ale i pro jeho rodiče. Prvním školním dnem se stává školákem a tím pro něj začíná nová etapa života. Jirásek (1980, s. 248) v knize *Diagnostika psychického vývoje* uvádí „*hlavním a zpravidla rozhodujícím kritériem pro přijímání do první třídy naší základní devítileté školy je věk dítěte, ukončení šestého roku*“.⁴

Školák musí vyhovět požadavkům učiva a vyrovnat se s novou etapou života. Každé dítě si před vstupem do školy vytváří představivost o roli školáka v jeho „dětské fantazii“. Proto, aby děti zjistily, jak škola vůbec vypadá, pořádá každá škola tzv. den otevřených dveří. A právě sem jdou děti se svou třídou ze školky a poznávají, jak to ve škole ve škole doopravdy chodí.

Všichni jsme se těšili do školy, přáli jsme si k Vánocům školní tašku a školní penál. V tu chvíli nás ale nikoho nenapadlo, že prvním krůčkem do školy nás čekají opravdové povinnosti.

2.1 Charakteristika školní zralosti

V odborné literatuře nalezneme mnoho definic školní zralosti. Nejčastěji uváděnou definicí je od Průchy: „*školní zralost v pedagogicko-psychologickém pojetí znamená stav dítěte projevující se v takové úrovni jeho organismu, která mu umožňuje adaptaci na prostředí školy*“⁵

---

³ VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie*. Praha: Portál, 2000, s. 134.

⁴ JOSEF, Švancara. KOL. AUTORŮ. *Diagnostika psychického vývoje*. Praha: Avicenum, 1974, s. 248

⁵ PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2009, s. 243

Termín školní zralost se objevuje už ve Velké didaktice J.A.Komenského. Tímto termínem se zabývala už ve dvacátých letech vídeňská psychologická škola Charlotty Bühlerové (Schulreife). V šedesátých letech se školní zralostí začali zabývat naši autoři jako Kern, Langmeier a Langmeierová, Jirásek a mnoho dalších.

Langmeier a Krejčířová uvádí, že školní zralost je somato-psycho-sociální vývoj, který:

1. dítě si v celém svém minulém vývoji osvojilo ty znalosti a návyky, které se od něho na prahu školní docházky očekávají,
2. dítě má v současné době dostatečně rozvinutou pozornost a přiměřeně vyvinuté intelektové schopnosti,
3. dítě je dostatečně motivováno k budoucímu soustavnému učení ve škole.⁶

Podle Vágnerové školní zralost zahrnuje kompetence, které jsou závislé na zrání organismu dítěte, a to hlavně jeho centrální nervové soustavy (CNS). Projevuje se „*změnou celkové reaktivity, zvýšením emoční stability a odolnost vůči zátěži*“⁷

Již zmiňovaným pojmem školní zralost se zdůrazňuje biologický a vnitřní aspekt, který vychází z organismu či procesu zrání. Je to doposud velice frekventovaný pojem, který označuje určitý stupeň ve vývoji dítěte před vstupem do školy. Toto pojetí vyplývá z teorií vývojové psychologie, které vysvětlují, jak dítě ve své centrální soustavě dozrává.

Školní zralost má nezastupitelné místo ve školském zákoně: „*Povinná školní docházka začíná počátkem školního roku, který následuje po dni, kdy dítě dovrší šestý rok věku, pokud mu není povolen odklad; dítě, které dosáhne šestého roku věku v době od počátku školního roku do konce roku kalendářního, může být přijato k plnění*

---

⁶ LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006, s. 103

⁷ VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie*. Praha: Portál, 2000, s. 136

povinné školní docházky již v tomto školním roce, je-li tělesně i duševně přiměřeně vyspělé a požádá-li o to zákonný zástupce.“⁸

Každé dítě touto chvílí má ve svém životě novou roli, a to roli školáka. Pro dítě je to situace, ve které se uplatňuje především svým výkonem a podle úrovně zvládnutí se mu dostává ocenění. Ocenění má mnoho různých podob od neverbálního po verbální. Dnes stále ještě nejčastějším typem hodnocení jsou známky. Pokud se dítě do školy těší, nemusí to znamenat, že je dítě pro školu zralé a připravené. Výhodou pro dítě je, když má předpoklady pro splnění dobrého výkonu. Pokud tomu tak není, jeho vstup do školního prostředí a plnění školních povinností je pro něho obtížnější. Naopak děti, které nemají zcela dobré vlastnosti a schopnosti se stávají snadno ohroženými. Patří sem zejména citové strádání, citová labilita a problémy v citovém zázemí. Je to především nedostatek bezpečí a jistoty stejně jako napětí, které souvisí s rodinnými konflikty nebo rozvratem rodiny. Tyto potíže neboli selhání na začátku školní docházky berou dítěti motivaci a ohrožují je v plnění úkolu. Je důležité, aby dítě do školy vstupovalo s nadějí, že její požadavky jsou zvládnutelné. Doposud si mohlo pořád hrát a prakticky dělat, co ho napadlo. Ve škole se dítě nebude moc samovolně pohybovat, jak mohlo doteď, ale bude muset sledovat vyučování, pracovat na úkolech a dokončit je v určitém čase.⁹

2.2 Základní aspekty pro posuzování školní zralosti

U dítěte, které nastupuje do základní školy, je očekávaná určitá emoční stabilita. Dítě by mělo dobře zvládat separaci od matky a ostatních členů rodiny a vytvořit si vztah ke svým kamarádům a učitelce. Od dítěte se očekává určitý stupeň sebeovládání. Mezi základní oblasti, podle kterých se posuzuje školní zralost, patří: tělesný vývoj a zdravotní stav; poznávací funkce; práceschopnost; osobnost (školní zralosti). Tyto oblasti budou v následujících odstavcích uvedeny především podle knihy Bednářové a Šmardové.¹⁰

---

⁸ Sběrka zákonů, Zákon č. 561/2004 Sb. *O předškolním, základním středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání* (Školský zákon).

⁹ Srov. Kropáčková, J. *Budeme mít prvňáčka*, Praha: Portál, 2008, BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Školní zralost*. Brno: Computer Press, 2010, VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie*. Praha: Portál, 2000, LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006, <http://www.skola.veltrusy.cz/desatero3.html>

¹⁰ Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Školní zralost*. Brno: Computer Press, 2010

Tělesný vývoj a zdravotní stav

Vývoj dítěte je nejčastějším kritériem školní zralosti. Fyzická zralost má vliv na celkovou vyspělost dítěte a jeho zdravotní stav. Z pravidla mezi pátým a šestým rokem dochází k první tvarové proměně postavy dítěte. Každé předškolní dítě je zváno k lékaři na pětiletou prohlídku. Posouzení tělesného vývoje a zdravotního stavu je v rukách praktického či odborného lékaře. Někdy je velice užitečné, aby při posuzování školní zralosti lékař dal podnět k podrobnějšímu psychologickému, neurologickému nebo psychiatrickému vyšetření. Tělesná vyspělost (tedy výška a váha) nemůže být hlavním ukazatelem zralosti, ale měla by být brána v úvahu. Jedním testem pro posouzení fyzické zralosti je tzv. filipínská míra (dítě ohne pravou paži přes temeno vzpřímené hlavy a dosáhne si na levé ucho). Chlapci i dívky jsou v tomto období ve velice dobré tělesné kondici a dosahují velkých výkonů. Je někdy až k neuvěření, co některé děti vydrží a jak snadno dokážou unavit své rodiče. Jejich výkonnost by se mělo udržovat ve zdravé míře.

Fyzické předpoklady také závisí na dědičnosti. Dítě, které má drobnou tělesnou konstituci, může být snadněji unavitelné a mít nižší odolnost vůči psychofyzické zátěži. To samozřejmě může mít na dítě psychický dopad a dítě může mít pocit slabosti, ohrožení, méněcennosti a může se bohužel stát terčem posměchu ze strany silnější a větších dětí. Proto by tedy mělo být zváženo zahájení školní docházky u dětí, u kterých jsou známy rizikové faktory v průběhu gravidity, porodu nebo v porodní fázi. U dětí, které se předčasně narodí a mají velmi nízkou porodní hmotnost, se často projevuje porucha aktivity, pozornosti a poté případně i poruchy učení. Je potřeba rovněž zvážit důsledky tělesných a smyslových vad, chronických onemocnění na psychický stav a vývoj dítěte. V těchto případech je velice dobré obrátit se na speciálně pedagogická centra nebo odborné lékaře.¹¹

„Pokud se u žáka v prvním roce plnění povinné školní docházky projeví nedostatečná tělesná nebo duševní vyspělost k plnění povinné školní docházky, může ředitel školy se souhlasem zákonného zástupce žákovi dodatečně v průběhu prvního

---

¹¹ Srov. BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Školní zralost*. Brno: Computer Press, 2010, BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Diagnostika dítěte předškolního věku*. Ilustrace Richard Šmarda. Brno: Computer Press, 2007, <http://clanky.rvp.cz/clanek/s/P/9883/ODKLADY-POVINNE-SKOLNI-DOCHAZKY.html>

pololetí školního roku odložit začátek plnění povinné školní docházky na následující rok“.¹²

Psychická zralost

Proto, aby dítě zvládlo číst, psát a počítat je důležitá dostatečná úroveň rozumových schopností a rovnoměrnost vývoje v jednotlivých kognitivních oblastech. Je nutné posoudit, jestli dítě rozumově odpovídá svým vrstevníkům, zda za nimi trochu zaostává nebo je dítě opožděné případně nezralé pouze v některých oblastech. U dětí, které mají schopnosti celkově pomalejší nebo zaostávají ve vývoji je vhodný odklad školní docházky a měla by být zvýšené péče o dítě. Některé děti mají rozumové schopnosti dobré a jsou nezralé pouze v jedné oblasti a to například v grafomotorice. Tehdy je dobré dítě motivovat k činnostem, které tuto oblast rozvíjejí nebo podporují. Naopak jsou i děti, které mají veliké nadání a převyšují tak svůj věk. Jsou to například děti, které píšou, čtou, počítají a mají hlubší zájmy. Tyto děti mohou zahájit školní docházku před dosažených šestého roku, ale musí to být vždy velice dobře zváženo, protože naopak mohou být nevyzrálé například v oblasti sociálních dovedností nebo v grafomotorice.¹³ Podle knihy Bednářové a Šmardové¹⁴ do poznávacích funkcí patří:

- grafomotorika
- řeč
- sluchové vnímání
- zrakové vnímání
- vnímání prostoru
- vnímání času
- základní matematické představy

---

12 Sbírka zákonů, Zákon č. 561/2004 Sb. *O předškolním, základním středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání*, §36, Odst.3

¹³ Srov.BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Školní zralost*. Brno: Computer Press, 2010, BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Diagnostika dítěte předškolního věku*. Ilustrace Richard Šmarda. Brno: Computer Press, 2007

¹⁴ BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Školní zralost*. Brno: Computer Press, 2010

Grafomotorika

Grafomotorika je souhrn pohybů ruky, které umožňují kreslení a psaní. Předpokladem dobré grafomotoriky jsou, kromě některých psychických funkcí, také správné návyky, jako je sezení, úchop psacího náčiní a uvolnění ramenního a loketního kloubu a zápěstí. Koordinaci těla a pohyb rukou se učí samoobsluhou. Neměli bychom za dítě dělat to, co zvládne samo a neměli bychom ho odhánět od něčeho, s čím nám chce pomoci. Grafomotorika je rozdělena na hrubou a jemnou motoriku, a je ovlivněna úrovní vývoje psychiky a senzomotorickou koordinací. Senzomotorická koordinace je spojení mezi motorikou a smyslovým vnímáním.

Dítě, které v předškolním věku při kreslení ruce střídá, je vhodné se zaměřit na laterality ruky a oka. K tomu samozřejmě potřebujeme informace, které získáme z pozorování dítěte. Jedná se o sledování dítěte při každodenních činnostech. Tady musíme dbát na to, která ruka je u dítěte aktivnější. Před zahájením školní docházky je nutné, aby dítě vědělo, kterou rukou bude psát.¹⁵

Řeč

Řeč je základním komunikačním prostředkem. Je rozdělena na dvě složky. Na složku formální tzn., jak mluvíme a vyslovujeme a na složku obsahovou tzn., o čem mluvíme. Podstatným znakem zralosti dítěte je komunikace. Je důležité si všimnout nejen, jak dítě vyslovuje, ale také jakou má slovní zásobu (v šesti letech by dítě mělo vyslovovat 3-5 tisíc slov). Ve škole jsou na řeč a komunikační schopnosti kladeny velké nároky.

V první řadě by mělo dítě dobře rozumět mluvenému slovu, aby pochopilo, co je po něm žádáno. Pokud se u dítěte začnou objevovat znaky patlavosti (špatně například vyslovuje některou hlásku), a měla by se navštívit logopedická poradna. Logoped dítě vyšetří a zahájí nápravu řeči. Je důležité posoudit, zde se jedná pouze o dílčí problém, tedy mírné opoždění ve vývoji slovní zásoby a výslovnosti nebo je důvodem něco závažnějšího jako je dysfázie, mentální retardace,

---

¹⁵ Srov. BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Diagnostika dítěte předškolního věku*. Ilustrace Richard Šmarda. Brno: Computer Press, 2007, ZELINKOVÁ, Olga. *Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program*. Praha: Portál, 2001

porucha sluchu nebo zraku. Mimo pedagogických ambulancí existují také logopedické třídy, které jsou v mateřské škole případně v základní škole.

Řeč je spojena s myšlením a díky ní dítě sděluje to, co si myslí. Děti, které mají opožděný nebo nedokonalý vývoj řeči mívají často problémy se čtením a psaním. Většinou se u nich objevují specifické poruchy učení (jako například dyslexie, dysgrafie, dyskalkulie, dysortografie aj). Hranice rozlišování je sedm až osm let. Do pěti let je nesprávná výslovnost považovaná fyziologickou, v době mezi pátým a sedmým rokem je označována za tzv. prodlouženou fyziologickou. Po sedmém roce už je malá pravděpodobnost, že se řeč zlepší spontánně. V předškolním období bychom měli dítěti věnovat velikou pozornost a rozvíjet jeho slovní zásobu.¹⁶

Sluchová percepce

„Sluchové vnímání se rozvíjí rychleji než zraková percepce. Většina 6letých dětí dovede bez problémů rozlišovat fonémy, tj. zvuky mluvené řeči svého rodného jazyka.“¹⁷

Sluchové vnímání je důležitým předpokladem pro čtení a psaní. Je to schopnost rozlišovat, přijímat a interpretovat zvuky. Rozvíjí se v prenatalním období, v kojeneckém věku je dítě schopné rozeznat hlasy, i když nevidí mluvícího člověka. V batolecím období se zdokonaluje naslouchání řeči, dítě přesněji vnímá a diferencuje zvukové podněty.¹⁸ K výraznějšímu rozvoji dochází v předškolním věku. Pro rozvoj je dobré učit dítě naslouchat mluvenému projevu, zvuků z okolí a jejich rozeznávání. Sluch je jedním z prostředků komunikace, ovlivňuje rozvoj řeči a tím i abstraktní myšlení. Slyšení samotné je třeba důkladně prověřit, abychom mohli vyloučit vady sluchu, jelikož vady sluchu mohou mít různé projevy.¹⁹

Zraková percepce

---

16 Srov. KROPÁČKOVÁ, J. *Budeme mít prvňáčka*, Praha: Portál, 2008. s. 28,29. BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Školní zralost*. Brno: Computer Press, 2010, s. 28-29, <http://clanky.rvp.cz/clanek/s/P/9883/ODKLADY-POVINNE-SKOLNI-DOCHAZKY.html>

KUTÁLKOVÁ, Dana. *Logopedická prevence: průvodce vývojem dětské řeči*. Vyd. 4. Praha: Portál, 2005

¹⁷ VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie*. Praha: Portál, 2000, s. 139

¹⁸ VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie*. Praha: Portál, 2000

¹⁹ Srov. ZELINKOVÁ, Olga. *Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program*. Praha: Portál, 2001, VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie*. Praha: Portál, 2000

Zrak je smysl, který umožňuje vidění. Hraje významnou a rozhodující roli při utváření představ, myšlení, rozvoji paměti, řeči a je důležitý pro přijímání mnoha informací. Zrak je od raného věku dítěte nejdůležitější pro poznání světa, dozrává na konci předškolního věku na úroveň, která je potřebná pro učení psaní a čtení. Měl by na konci předškolního období být natolik vyzrálý, aby dítě dokázalo rozlišit detaily. Předškolní děti vidí daleko lépe na dalekou vzdálenost než na blízkou. Ve školním věku je důležitý pro rozpoznání číslic, písmen, pro čtení a psaní. Dítě, které je v předškolním věku, by mělo znát běžné barvy a postupem času se naučit rozlišovat i odstíny. Zralé děti dobře dovedou rozlišovat různé detaily (tvary). Pro rozvoj zraku jsou velice dobré pracovní listy nebo knížky, kde dítě rozpoznává obrázek odlišný od ostatních velikostí, tvarem nebo horizontální či vertikální polohou.²⁰

Vágnerová uvádí: „zrakové vnímání dozrává ke konci předškolního věku na takovou úroveň, která je nutná ke správnému učení čtení a psaní“²¹

Vnímání prostoru

Prostor kolem nás vnímáme pomocí zrakových, sluchových, hmatových a pohybových vjemů. Je důležité dítěti pojmenovat, co kolem sebe vidí. Vytvořit si představu prostoru a pojmenovat prostorové vztahy je dlouhodobý proces. Dítě začíná už v kojeneckém období senzomotorickým vnímáním. Senzomotorické vnímání je důležité pro vytvoření prostorových představ a pojmenování prostorových vztahů. Dítě sleduje vše, co se pohybuje a otáčí se za zvukem. Pohyb hraje velice důležitou roli v rozvoji vnímání prostoru. Představy o prostoru nejsou pouze pojmy nahoře, dole, vlevo a vpravo. Je to také odhad a zapamatování si vzdálenosti, vzájemný poměr velikostí, porovnání velikosti objektu. Měli bychom dítě učit polohu ukázat a pojmenovat předměty. Oslabené vnímání prostoru se může odrážet v pohybových

---

20 Srov. BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Diagnostika dítěte předškolního věku*. Ilustrace Richard Šmarda. Brno: Computer Press, 2007, BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Školní zralost*. Brno: Computer Press, 2010, ZELINKOVÁ, Olga. *Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program*. Praha: Portál, 2001

21 VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie*. Praha: Portál, 2000, s. 137

dovednostech, samoobsluze a samostatnosti vnímání řeči, neporozumění instrukcí, odezírání.²²

Vnímání času

Vnímání času se rozvíjí u dítěte pozvolna. Dítě v předškolním věku žije hlavně přítomností. Pokud je zaujaté nějakou činností, kterou prožívá, nemyslí na následující povinnosti. Většinou s ukončením nespěchá, protože ví, že ho čeká nějaký úkol, ať už třeba úkol ze školy. Vnímání času je pro předškolní dítě vytvořeno událostmi, které má kolem sebe a které se pravidelně opakují. Jsou to činnosti pro den, noc, ráno, odpoledne, večer. Stejně jako u dospělých tak i u dětí příjemné situace plynou rychle a špatné plynou pomalu. Čím je časová vzdálenost delší, tím je pro dítě těžší vytvořit si představu o času. Jedná se například o roční období. To se dítě učí rozpoznávat i pomocí vnímání změn v přírodě. Čím je dítě starší, tím lépe si dokáže vyvodit následnou událost a být na ni připraven. Dítě se snažíme učit, co bylo, co bude a co se děje teď. Snažíme se učit ho vnímat změny v přírodě.²³

Základní matematické představy

Matematika je základním rozvojem myšlení a logického uvažování. Matematické představy souvisí v předškolním věku s mnoha schopnostmi a dovednostmi. Jedná se o zrakové, sluchové, hmatové, prostorové a časové vnímání. Úspěch se zvyšuje především pochopením a osvojením jednodušších dovedností pro řešení těžších úkolů. Výkony, které dítě podává v matematice, závisí na rozumových předpokladech. Rozumové předpoklady ale samozřejmě nemusí znamenat úspěšnost v matematice. Pro rozvoj matematických schopností je důležitý rozvoj motoriky. K tomu přispívá poznání světa. Ať už se jedná o manipulaci s předměty, vnímání tvarů, velikosti, hmotnosti nebo množství. Je tedy důležité, aby předškolní dítě pracovalo

---

22 Srov. BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Diagnostika dítěte předškolního věku*. Ilustrace Richard Šmarda. Brno: Computer Press, 2007, BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Školní zralost*. Brno: Computer Press, 2010, Kropáčková, J. *Budeme mít prvňáčka*, Praha: Portál, 2008

23 Srov. BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Diagnostika dítěte předškolního věku*. Ilustrace Richard Šmarda. Brno: Computer Press, 2007, BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Školní zralost*. Brno: Computer Press, 2010

nejprve s předměty a potom s obrázky. Předškolní dítě by mělo umět napočítat do šesti, většina dětí zvládá i vyšší počet.²⁴

Emocionálně sociální zralost

Proto, aby dítě dokázalo používat svoje dílčí schopnosti a dovednosti, mentální předpoklady, mělo by mít zájem a chuť do učení a poznávat věci okolo. Stejně tak by mělo mít schopnost záměrné koncentrace na určitou činnost nebo úkol, který je věku přiměřený. Jedná se o smysl pro povinnost, zodpovědnost a uvědomování si, že je důležité dokončit daný úkol. Jsou děti, které se dokážou velice dlouho soustředit na hru. Většinou jde o podnět, které si dítě samo vybralo, protože ho zaujal. Tytéž děti si u činnostech, které vyžadují pozornost, rychle unaví a ztrácí zájem. Dítě odbíhá a nechce dál pokračovat. Naopak jsou děti, které u žádné činnosti nevydrží, často činnosti střídají, nesoustředí se, jsou přelétavé. Je velmi důležité, aby dítě bylo vedeno k respektování pravidel. Ať už se jedná o domácí práce nebo při samoobsluze. Tento způsob pomáhá dítěti nenásilně rozvíjet záměrnou koncentraci. Práceschopnost souvisí nejen s vyzrálostí centrální nervové soustavy ale také s tím, jak bylo dítě vychovááno. Je nutné dítě učit přijímat a respektovat. Dítě by si mělo být vědomo, že ne vždy může ve všem vyhrát. Je nutné dítě naučit prohrávat, spolupracovat, brát ohledy na druhé apod.²⁵

Aby dítě dokázalo ve škole dobře fungovat, nezáleží pouze na jeho dispozicích, ale také na tom, jak jsme schopni porozumět jeho povaze, jeho chování, potřebám a možnostem. Na zahájení školní docházky jsou kladeny velké nároky a to jak nejen v oblasti emocionální ale i sociální. Od dítěte očekáváme dostatečnou míru stability, přiměřené zvládnutí emocí a sebeovládání. Avšak mezi dětmi jsou velké rozdíly. Některé dítě je vyrovnané a ke všemu přistupuje dobře. Jiné děti jsou ostýchavé a snadno se rozpláčou při neúspěchu, nedokážou se s tím vyrovnat. Jiné zase nezvládnou zklamání ale projevují se agresivně. Kromě emocionální vyzrálosti je důležitá sociální vyspělost. Jde například o to, na jak dlouhou dobu se dítě dokáže od rodiny odloučit,

---

24 Srov. BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Diagnostika dítěte předškolního věku*. Ilustrace Richard Šmarda. Brno: Computer Press, 2007, BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Školní zralost*. Brno: Computer Press, 2010, VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie*. Praha: Portál, 2000

25 Srov. BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Diagnostika dítěte předškolního věku*. Ilustrace Richard Šmarda. Brno: Computer Press, 2007, BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Školní zralost*. Brno: Computer Press, 2010

být s někým jiným, komunikovat s ním. Je podstatné začlenit dítě do společnosti jiných lidí, než je rodina. Dítě se musí naučit porozumět pravidlům, respektovat je a říkat i své potřeby. Vedeme dítě k očnímu kontaktu, k přátelství, slušnému chování. Jak dítě zvládne odloučení od rodiny, záleží na tom, jak je dítě samostatné a jakou má sebedůvěru. Tyto základy se staví ještě, než dítě zahájí školní docházku. Je to kontinuální proces, ve kterém je od narození důležité mít dítě rád. To znamená podporovat ho, věnovat se mu, zajímat se o něj, naslouchat mu, přijímat ho a respektovat dítě takové jaké je.²⁶

2.3 Školní připravenost

Termín školní připravenost má poněkud jiný obsah. Připravenost je chápána jako řada kompetencí, které se „*rozvíjejí učením a jsou tudíž závislé na specifické sociální zkušenosti. Jedná se o souhrn předpokladů, nezbytných pro úspěšné zvládnutí všech nároků výchovně vzdělávacího procesu ve škole*“.²⁷

Školní připravenost jsou kompetence, na jejichž rozvoji se podílí učení. Je to soubor předpokladů pro úspěšné zvládnutí všech kladených nároků školy, přičemž kritéria školní zralosti vymezil již J. A. Komenský ve svém Informatoriu školy mateřské. Každé dítě při nástupu do školy musí dosáhnout socializační úrovně, tzn., dítě připravené na školu by mělo umět rozlišovat různé role (dítěte od dospělého, známého od neznámého atd.)

Poslední dobou se názvy školní zralost a školní připravenost používají často ve stejném slova smyslu. Avšak to jsou dva rozdílné termíny. Vágnerová vymezuje školní zralost pomocí kompetencí, které jsou spojené se zráním organismu, a školní připravenost pomocí kompetencí, které jsou do určité míry závislé na prostředí a učení (viz tabulka č. 1).²⁸

---

²⁶ Srov. BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Diagnostika dítěte předškolního věku*. Ilustrace Richard Šmarda. Brno: Computer Press, 2007, BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Školní zralost*. Brno: Computer Press, 2010

²⁷ VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie*. Praha: Portál, 2000, s. 141

²⁸ Srov. Kropáčková, Jana. *Budeme mít prvňáčka*, Praha: Portál, 2008, <http://kuliferda.raabe.cz/news/kdy-je-dite-zrale-a-kdy-je-pripravene-na-vstup-do-skoly/>

Klíčové kompetence

Školní zralost	Školní připravenost
<ul style="list-style-type: none"> • Emoční stabilita • Kvalitnější záměrná koncentrace pozornosti • Odolnost proti zátěži • Lateralizace • Vizuální diferenciaci a integraci • Sluchová diferenciaci • Koordinace činnosti mozkových hemisfér	<ul style="list-style-type: none"> • Respektování hodnoty a smyslu školního vzdělávání • Rozlišování různých rolí a diferenciaci chování, které je s nimi spojeno • Úroveň verbální komunikace • Respektování běžných norem chování i hodnotného systému

Dítě, které nastupuje do školy, by mělo umět soustředit se na danou činnost a zároveň jí dokončit, samostatně a aktivně pracovat, mít přiměřené a psychomotorické tempo, odlišit hru od povinnosti a přizpůsobovat se změnám v pracovních činnostech. Z rámcových vzdělávacích programů pro předškolní a základní vzdělání vyplývá, že školní připravenost je v současné době prezentována v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělání v podobě klíčových kompetencí.²⁹

V dnešní době se spíše upřednostňuje termín školní připravenost nebo způsobilost. Zahrnuje jak vnitřní vlivy (zrání CNS, rozvoj kognitivních procesů), tak i vlivy vnější (působení prostředí, výchovného vedení). Nejdůležitějším faktorem pro školní způsobilost probíhá v interakci s prostředím, ve kterém dítě vyrůstá se záměrným či nezáměrným působením rodiny a okolí.

---

²⁹ http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVP_PV-2004.pdf

Školní připravenost je podle Pedagogického slovníku „komplexní charakteristika, které zahrnuje jak úroveň biologického a psychického vývoje dítěte, tak i dispozice utvářené na základě učení a vlivem konkrétního sociálního prostředí“³⁰

2.4 Průběh a metody odborného posouzení školní zralosti v Pedagogicko psychologické poradně (PPP)

V této kapitole budu popisovat, jak probíhá rozhovor s rodiči, navázání kontaktu s dítětem a standardizované metody pro posouzení školní zralosti: orientační test školní zralosti, barevné progresivní matice, zkouška vědomostí předškolních dětí, Edfeldtův Reverzní test a test rizika poruch čtení a psaní pro rané školáky v pedagogicko psychologické poradně (PPP). Testy mi poskytla PPP a dále jsem čerpala z uvedených webových stránek.

Vymezení úlohy pedagogicko psychologické poradny podle Sbírky zákonů
č.72/2005,§5(Poradna)

„(1)Poradna poskytuje služby pedagogicko psychologického a speciálně pedagogického poradenství a pedagogicko psychologickou pomoc při výchově a vzdělávání žáků.

(2)Činnost poradny se uskutečňuje ambulantně na pracovišti poradny a návštěvami zaměstnanců právnické osoby vykonávající činnost poradny ve školách a školských zařízeních.“³¹

Rozhovor s rodiči je zaměřen na to, zda chtějí od poradny posouzení školní zralosti nebo odklad školní docházky. Pracovnice PPP se ptá na důvody, které je vedly k žádosti o odklad, zda konzultovali tuto žádost např. s mateřskou nebo základní školou.

---

³⁰ PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2009, s. 243

³¹ SBÍRKA ZÁKONŮ, Zákon č. 561/2004 SB. *O předškolním, základním středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání* (Školský zákon).

Společně projdou informace z rodinné a osobní anamnézy dítěte, které by mohly mít vliv na jeho vývoj (porod dítěte, dosavadní psychomotorický vývoj, rodinné zázemí apod.)

Navázání kontaktu s dítětem – dítě přichází s rodičem, pokud dítě nemá problémy s navázáním kontaktu, je klidné, spolupracuje, rodič odchází. V případě, že dítě nezvládá separaci, nespolupracuje, rodič zůstává. Při úvodním rozhovoru dítě v odpovědích na náhodné otázky sděluje informace o sobě (své jméno, datum narození, jména členů rodiny, adresu atd.). Současně je sledován somatický vzhled, chování dítěte, řeč (vyjadřování, artikulační obratnost), všeobecný přehled. Po úvodním navázání kontaktu s dítětem následují úkoly, podle kterých je u dětí posuzována školní zralost. Schopnost orientovat se v množství (více - méně - stejně, určování množství) a v prostorových pojmech (nahore, dole, vedle, mezi, první, poslední apod.), schopnost provádět jednoduché matematické operace (přidej - uber, sčítání - odčítání)

Po vyšetření následuje rozhovor s rodiči, kdy pracovníce PPP seznámí rodiče s výsledky vyšetření. Odborník by měl výsledky dítěte rodičům ukázat, vysvětlit zda je nutný odklad nebo pouze předčasné zaškolení dítěte.

Při posuzování školní zralosti byly dále ve sledované poradně použity tyto **standardní metody**:

- Orientační test školní zralosti (Jiráskova verze původního Kernova testu)
- Barevné progresivní matice (Raven)
- Zkouška vědomostí předškolních dětí (Matějček, Vágnerová)
- Reverzní test (Edfeldt)
- Test rizika poruch čtení a psaní pro rané školáky (Kucharská, Švancarová)

Orientační test školní zralosti

Tento test je u nás nejznámější a nejvíce používaný. Tento test vypracoval J.Jirásek jako českou verzi Kernova testu. Jedná se o kresebný test, který se skládá ze tří úkolů: kresba mužské postavy, napodobení psaného písma a obkreslení skupiny bodů s daným umístěním v prostoru. Kresba postavy umožňuje posoudit úroveň kresebného projevu dítěte a orientační posouzení rozumové úrovně. U dalších dvou úkolů musí dítě vyvinout určité úsilí, přimět se vůlí ke splnění málo přitažlivého úkolu a vydržet potřebnou dobu u této činnosti. Jednotné podmínky jsou dány vyšetřovacím formulářem

s instrukcemi a předlohou. Má hlavně orientačně diagnostický charakter. Hodnocení testu je na škále 1 – 5, vedle přímého hodnocení výkonu umožňuje test i pozorování chování dítěte při samostatné práci. Test je časově nenáročný.³²

Barevné progresivní matice

Tento inteligenční neverbální test je určen pro populaci předškolního a mladšího školního věku, zjišťujeme zrakovou perцепci tvarů (důležitý ukazatel při zaměňování písmen a číslic). Obsahuje tři dvanácti úkolové série úloh, které jsou v rámci sérií řazeny dle obtížnosti. Test obsahuje figury, které se od sebe liší především v horizontální a vertikální rovině. Při řešení úkolů dítě analyzuje strukturu obrazce, má nacházet vztahy a souvislosti mezi prvky a určit dle struktury chybějící díl obrazce. Pro udržení pozornosti dítěte jsou úkoly vytištěny na jasně barevném pozadí. O výsledku testu nerozhodují pouze rozumové schopnosti, ale také mnohé mimo intelektové faktory. Kromě motivace a nejrůznějších poruch perцепce velkou roli hraje také pozornost.³³

Zkouška vědomostí předškolních dětí

Podle Matějčeka a Vágnerové zjišťuje rozumové schopnosti a míru jejich uplatnění. Verbální test na zjišťování znalostí dětí ve věku od 4 do 7 let. Test je složen z deseti oddílů po čtyřech otázkách. Jednotlivé oddíly zjišťují přehled a znalosti dítěte v těchto oblastech: společenské zařízení, počet, čas, hry a sport, pohádky, zvířata, rostliny, domácnost, nástroje, zaměstnání. Nejedná se o test inteligenční, i když s určitými aspekty inteligence souvisí. Východiskem je skutečnost, že při získávání vědomostí se uplatňuje celá osobnost dítěte v interakci s prostředím. Položky v testu zachycují znalosti dítěte, jež jsou výsledkem jeho aktivity a vlivu sociokulturního prostředí, které je pro dítě zdrojem informací. Při posuzování školní zralosti dítěte s použitím tohoto testu nejde ani tak o správnost odpovědí, jako o schopnost porozumět otázkám a adekvátně na ně odpovídat. Test obsahoval modifikované otázky - důvodem je potřeba přizpůsobit je aktuálnímu prostředí, ve kterém dítě žije. Vyhodnocení testu

---

³² <http://vychovatelstvi-czv2008.wbs.cz/zvlastnosti/sk.zralost.obrtest.pdf>

³³ <http://www.psychosoft.cz/VCol.aspx>

je nenáročný, součet bodů ze všech oddílů porovnáváme s hodnotami v tabulce podle dosaženého věku dítěte.³⁴

Edfeldtův Reverzní test

Metoda zaměřená na hodnocení úrovně (zralosti) zrakové percepce, zjišťuje připravenost ke čtení. Zkouška obsahuje dvojice různých tvarů, které jsou buď totožné, nebo se liší detailem či obrácenou nebo pootočenou polohou. Dítě si nejdříve úkol vyzkouší s pomocí psycholožky na zácvičkových příkladech, pak pracuje samostatně. Úkolem dítěte je vyškrtnout ty obrazce, o kterých si myslí, že nejsou stejné. Při individuální aplikaci je možné sledovat samostatnost dítěte při plnění zadaného úkolu, vytrvalost, soustředěnost, pozornost. Test se vyhodnocuje pomocí klíče. Za každou správně vyřešenou úlohu je přidělen jeden bod, celkové skóre porovnáváme s čtyřstupňovou škálou, která verbálně vyjadřuje úroveň zralosti zrakové percepce.³⁵

Test rizika poruch čtení a psaní pro rané školáky

Jedná se o výběr úkolů zaměřených na sluchové vnímání, analýzu a syntézu. Dělení slov na slabiky s vytleskáváním. Sluchová diferenciací hlásek - rozlišit stejně a nestejně znějící slova (s použitím umělých i smysluplných slov). Poznávání hlásky ve slově – zda slyší určenou hlásku ve slově; určit, kterou hláskou slovo začíná (končí); vyhledávání slov (na obrázcích) začínajících stejnou hláskou.³⁶

2.5 Zápis do školy

---

³⁴ VÁGNEROVÁ, Marie a Jarmila KLÉGRVÁ. *Poradenská psychologická diagnostika dětí a dospívajících*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2008

³⁵ <http://psychologie.ff.cuni.cz/studium/prf/metody.pdf>

³⁶ ŠVANCAROVÁ, Daniela a Anna KUCHARSKÁ. *Test rizika poruch čtení a psaní pro rané školáky*. Praha: Scientia, 2001

„Zákonný zástupce je povinen přihlásit dítě k zápisu k povinné školní docházce, a to v době od 15. ledna do 15. února kalendářního roku, v němž má dítě zahájit povinnou školní docházku.“³⁷

Zápis je pro dítě seznámení se školou, zda je dítě na školu připravené a zralé. Každý zápis by měl rozlišit, zda je dítě způsobilé a zralé pro školní docházku a zároveň rozlišit děti, které jsou na školu nezralé a nepřipravené. Zápis plní funkci depistážní, a zároveň by měl plnit funkci preventivní, tzn. říct rodičům, v čem je jejich dítě nevyzrálé a zároveň navrhnout řešení. Tímto řešení může být například pedagogicko-psychologická poradna, speciálně-pedagogická centra, logopedické péče nebo zařazení do logopedických tříd či přípravných tříd aj. Každá škola připravuje zápis v rámci svých potřeb a zkušeností. Na některých školách je důraz kladen a vědomosti, které dítě má.³⁸

2.6 Odklad školní docházky

Dříve vstupovaly děti do školy podle kalendářního roku, a pokud některé dítě v první třídě neprospívalo, muselo se více snažit, nebo museli s nedostatky pomoci rodiče. Dnes je odklad školní docházky běžným opatřením. Každý rok se objevují případy, kdy rodiče žádají pro dítě odklad, i přesto že k tomu nemají pádný důvod. Jsou rodiče, kteří si myslí, že jejich dítě bude mít později ve škole výborné výsledky anebo jsou to rodiče, kteří s odkladem dítěte odloží i své starosti. Jedná se však o bezdůvodný odklad školní docházky, který může být spojen s rizikem. Nejen že „není jeho duševní kapacita náležitě využita, ale (což je horší) není ani rozvíjena – takže je dítě vlastně zanedbáváno“³⁹

Zamýšlíme-li se nad příčinami zvýšeného počtu odkladů povinné školní docházky, dospějeme nejprve ke zjištění, že těmto problémům nebyla v minulosti věnována patřičná pozornost. Zvýšená náročnost výuky v základní škole přináší i určité nároky na spolupráci rodiny, zejména v oblasti vytváření příznivých podmínek k tomu,

---

³⁷ SBÍRKA ZÁKONŮ, Zákon č. 561/2004 SB. *O předškolním, základním středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (Školský zákon).*

³⁸ Srov. BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Školní zralost*. Brno: Computer Press, 2010, <http://www.portal.cz/scripts/detail.php?id=25764>

³⁹ MATĚJČEK, Zdeněk. *Rodiče a děti*. Praha: Avicenum, 1989

aby se dítě naučilo mít pozitivní vtaħ ke školní práci a učení. Oproti dřívější situaci, kdy se řada rodičů bránila proti odkladu školní docházky i samotnému vyšetření dítěte v pedagogicko-psychologické poradně, jehož nutnost brala jako určitý signál sníženého intelektu dítěte, dnes má mnoho rodičů obavy z neúspěšnosti svého dítěte, a proto ochotně využívají možnosti požádat o odložení začátku povinné školní docházky. Ve většině případů je žádosti vyhověno. Týká se to často dětí s disfunkční a vysoce homogenních rodin. Jedná se jednak o neúplné rodiny, kdy rodič určitým způsobem ochraňuje dítě před nastávajícími povinnostmi, ale současně chrání i sebe před novými starostmi. Na druhé straně se projevuje snaha ambiciózních rodičů prodloužit si příznivé klima, které poskytuje mateřská škola dítěti, pro vlastní seberealizaci. Je otázkou, zda je v těchto případech odklad školní docházky účelný, protože se objevuje názor, že u těchto dětí dochází k určité stagnaci, ztrátě motivace pro školu a často – zejména u chlapců – se projevuje výrazná nekázeň a v důsledku toho i obtížnější usměrňování jejich projevů.

Dříve byl pro rodiče odklad školní docházky jejich ratolesti spíše problémem. Většina rodičů si zakládalo na tom, aby jejich nastoupilo do školy, jakmile to bude možné. Nikdo nepřemýšlel o tom, že jejich dítě by si vlastně mohlo „prodloužit dětství“. Dnes se stále častěji setkáme s odkladem školní docházky a to z důvodu už jednou zmiňovaného „prodlouženého dětství“. Někteří rodiče si uvědomí, že nástupem do školy bude mít jejich dítě povinnosti a tím budou mít větší povinnosti i oni. Proto se dnes často setkáváme s tím, že rodiče žádají o odklad z důvodu jejich prospěchu. Rodiče nebo zákonní zástupci nemohou o odklad školní docházky požádat samy. Jejich povinností je doložit svou žádost dvěma doporučeními základní škole. Doporučením se rozumí posouzení pedagogicko-psychologické poradny a odborným lékařem. Rozhodnutí o tom, zda dítě může mít odklad školní docházky, vydává ředitel školy, ve které dítě bylo zapsané⁴⁰

Další náležitosti kolem odkladu školní docházky upravuje školský zákon 561/2004 Sb. § 37.⁴¹

---

⁴⁰ <http://clanky.rvp.cz/clanek/s/P/9883/ODKLADY-POVINNE-SKOLNI-DOCHAZKY.html>

⁴¹ SBÍRKA ZÁKONŮ, Zákon č. 561/2004 SB. *O předškolním, základním středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání* (Školský zákon).

2.7 Nezralost a nepřípravenost na školu

Vágnerová v knize Psychologie problémového dítěte školní věku uvádí:

„důležitou podmínkou přijatelného školního prospěchu není jen sama aktuálně naměřená inteligence, ale i schopnost dítěte ji využívat. To už není jen otázka rozumových schopností, ale i dalších kompetencí konkrétního dítěte.“⁴²

Za nezralé dítě lze označit děti, které trpí oslabením ve vývoji některých psychických funkcí a schopností. Spousta dětí na začátku školní docházky dosáhne takové vývojové úrovně, která je potřebná ke zvládnutí všech nároků školy. Bohužel některé šestileté děti nejsou z nějakého důvodu dostatečně připravené a zralé. Josef Švancara ve své knize Diagnostika psychického vývoje uvádí pět bodů školní nezralosti: Nedostatky ve výchovném prostředí a působení, nedostatky v somatickém vývoji, neurotický povahový vývoj, rané poškození centrální nervové soustavy a výrazně podprůměrný intelekt.

Selhání v první třídě základní školy může být zapříčiněno mnoha okolnostmi. Většinou se jedná o lehčí či parciální opoždění ve vývoji. Znamená to, že nedokážou dlouho pracovat a soustředit se. Velice brzy se unaví a nedokážou se naučit to, co mají. Výsledkem toho je špatné hodnocení. Dítě se nechce samo učit, nedovede se chovat tak, jak je požadováno jeho rolí žáka.

Pokud by dítě bylo velice podprůměrné, nebude se jednat pouze o školní nezralost, ale o snížení předpokladů pro zvládnutí školní docházky. Proto není zcela jisté, zda by odklad školní docházky tento problém vyřešil. V tomto případě se jedná o zařazení dítěte do speciální školy. Rodiče v těchto případech málokdy souhlasí se zařazením do speciální školy. Tyto školy dovedou vytvořit pro tyto děti dobré podmínky. Pokud si to rodiče nepřejí, pomocí bývá sestavení individuální vzdělávacího programu.⁴³

Projevy nezralosti podle Šárky Kratinové jsou:

---

⁴² VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychologie problémového dítěte školního věku*. Praha: Karolinum, 1997, s. 27

⁴³ <http://clanky.rvp.cz/clanek/s/P/9883/ODKLADY-POVINNE-SKOLNI-DOCHAZKY.html>

- oslabení některé psychické funkce při maximálně nižším podprůměru intelektu (jinak lépe zvláštní škola místo odložené školní docházky).
- neklidné/utlumené děti
- impulsivní/zdlouhavé projevy
- nesoustředěné dítě, odbíhající ke hře
- neobratné
- nesamostatné
- přecitlivělé, bázlivé, plačtivé/nepodřízené, vzdorné
- špatný kontakt s učitelem a dětmi, agresivita
- stažené, negativismus

PRAKTICKÁ ČÁST

Cílem bakalářské práce je zkoumání problematiky odkladu školní docházky. Konkrétně mě zajímá, jak velkého počtu dětí se tato problematika týká a jakým způsobem tuto problematiku řeší rodiče. Z praktického hlediska ve vztahu ke své budoucí profesi jsem se zaměřila i na to, jakým způsobem se mateřská škola zapojuje do problematiky odkladu školní docházky. Odpověď na první výzkumnou otázku jsem získala pomocí kvantitativní analýzy dat, ve které jsem využila způsoby analýzy jak kvalitativní tak kvantitativní a region Dačice v letech 2010 – 2013.

Ve vztahu k druhé, resp. třetí výzkumné otázce jsou představeny případové studie, které mají charakter výzkumné sondy. Jejich cílem je nahlédnutí do problematiky odkladu školní docházky z pozice rodiče. Další oblastí, která nás zajímá je způsob, jakým mateřská škola pracuje s dětmi a rodiči na problematice nástupu do základní školy. Bude představen konkrétní program, se kterým pracuje Mateřská škola Dačice.

2.8 Formulace výzkumných otázek

I. výzkumná otázka

Jaký je počet žádostí o odklad školní docházky v regionu Dačice za poslední tři roky?

II. výzkumná otázka

Jakým způsobem mateřská škola může ovlivnit postoj rodičů k odložené školní docházce?

III. výzkumná otázka

Jakým způsobem mateřská škola pracuje s dětmi a rodiči na problematice týkající se nástupu dítěte do základní školy?

Pro zjištění odpovědí na výzkumné otázky byla oslovena konkrétní mateřská škola v místě mého bydliště s žádostí o data. Jednalo se o Mateřskou školu Dačice. Dále byla oslovena Pedagogicko-psychologická poradna v Českých Budějovicích, konkrétně její detašované pracoviště v Dačicích Toto detašované pracoviště mi ochotně poskytlo informace a podklady spojené s posuzováním školní připravenosti.

První údaje byly získány během pedagogické praxe bakalantky v září 2012. Výzkum končil v květnu 2013, kdy byly uzavřeny zápisy dětí do základní školy.

Výzkumný vzorek

Cílovou skupinou práce byly děti tzv. „předškoláci“ a jejich rodiče, konkrétně se jednalo o předškolní děti navštěvující Mateřskou školu Dačice v letech 2010 – 2013. Tři případové studie byly vybrány na základě dostupnosti. Jedná se o tzv. dostupný výběr.⁴⁴

Metody sběru dat

K zodpovězení položených výzkumných otázek a s ohledem na dané možnosti byly použity následující zdroje:

- řízené rozhovory s vedoucími pracovníky MŠ
- řízené rozhovory s učitelkami MŠ a prvního stupně ZŠ
- řízený rozhovor s psychologem PPP
- analýza dokumentů
- zúčastněné a přímé pozorování

2.9 Mateřská škola Dačice – stručná charakteristika

Mateřská škola Dačice vznikla sloučením šesti mateřských škol v roce 2003 a zřízena byla jako samostatný právnický subjekt. Zřizovatelem je Město Dačice. Toto předškolní zařízení v současné době navštěvuje zhruba 280 dětí, z toho přes 90 předškoláků. Mateřská škola Dačice na svých webových stránkách uvádí, že její veškeré činnosti vychází z Rámcově vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání. Školní vzdělávací program je koncepčně stavěn na osobnostně orientované prožitkové výchově, která plně respektuje nezastupitelnost rodinné výchovy. Snahou všech zaměstnanců je vytvořit idylickou pohodu, harmonické vztahy atd. Prioritami je snaha o ocenění každého dítěte, vytvoření kvalitních prožitků a mimo jiné, také vytváření

---

⁴⁴ GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2010.

příležitostí k tomu, aby bylo každé dítě vnitřně motivováno k učení radostnou a zábavnou formou.⁴⁵

2.10 Kvantitativní analýza

V této části práce byla využita kvantitativní analýza, s pomocí které byla provedena komparace dat poskytnutých Mateřskou školou Dačice a Pedagogicko psychologickou poradnou (PPP). Konkrétně šlo o data týkající se tří po sobě jdoucích školních roků. Číselné údaje byly přehledně zpracovány do tabulek a rozděleny dle následujícího klíče:

- počty předškoláků
- počet navrhovaných posouzení mateřskou školou
- počet dětí přijatých do prvních tříd
- počet realizovaných vyšetření školní připravenosti
- odkladů školní docházky.

V Příloze 1 je umístěna tabulka s kompletními daty, které poskytla Mateřská škola Dačice a Pedagogicko psychologická poradna v Českých Budějovicích, detašované pracoviště Dačice. Dále bude provedena detailnější analýza. Tato data se týkají období od roku 1. 9. 2010 do 31. 8. 2013 – tedy 3 školních roků. Protože prioritní v této práci není detailní rozbor dat týkající se jednotlivých pracovišť MŠ Dačice, v následující analýze byla použita pouze souhrnná data za organizaci.

Počet dětí přijatých do prvních tříd vs. odklady školní docházky

Z Grafu 1 vyplývá, že počet odkladů ve zkoumaném období byl nejvyšší ve školním roce 2011/2012, kdy se počet odkladů pohyboval nad 20% z celkového počtu předškoláků. Naopak nejnižší byl ve školním roce 2010/2011. Je tedy zřejmé, že problematika odkladů školní docházky je prioritním tématem, neboť cca. 20% dětí má

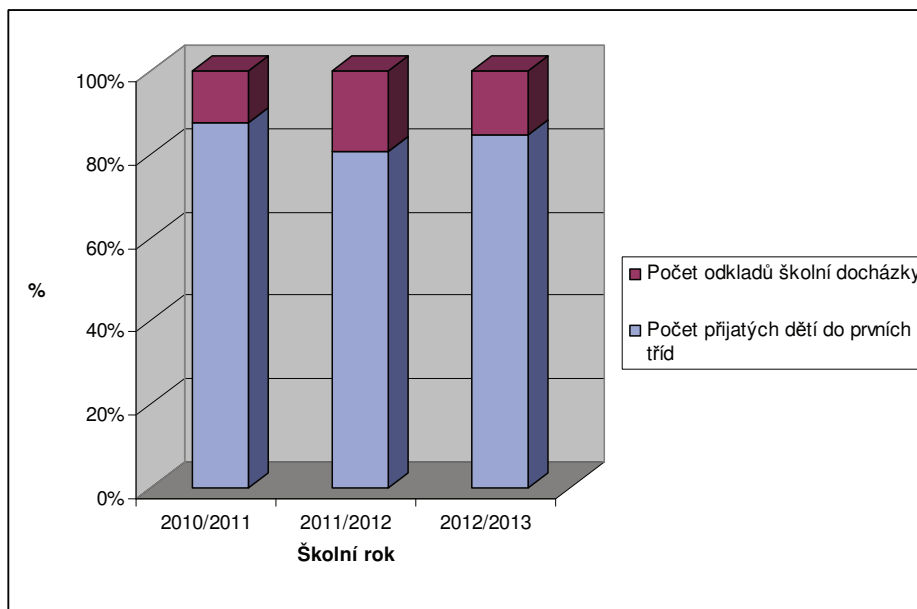
---

⁴⁵ www.msdačice.cz

problémy se školní zralostí, resp. jedna ze stran (rodiče, pedagog) se domnívá, že dítě není zralé pro školní docházku.

Graf 1 – Procentuální podíl přijatých dětí do prvních tříd a dětí s odkladem školní docházky

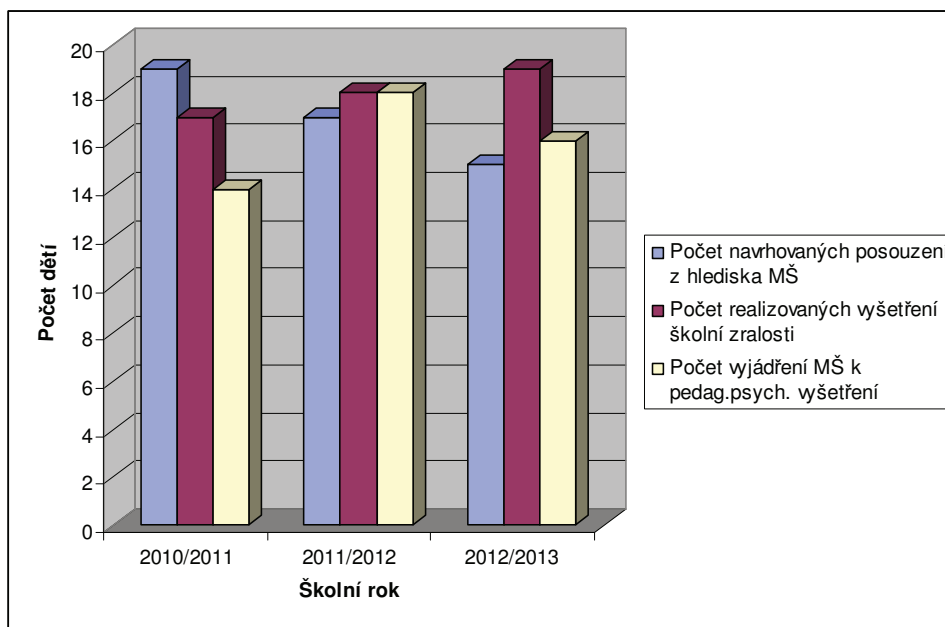
Zdroj dat: MŠ Dačice, PPP

Doporučení mateřské školy k vyšetření vs. počet realizovaných vyšetření

V Grafu 2 je zobrazeno srovnání počtu doporučení k vyšetření v pedagogicko-psychologické poradně ze strany mateřské školy, celkového počtu vyšetření a graficky je provedeno srovnání počtu vyjádření mateřské školy k pedagogicko-psychologickému vyšetření.

Z Grafu 2 vyplývá, že ve školním roce 2010/2011 počet doporučení ze strany mateřské školy převyšoval skutečný počet realizovaných vyšetření. Kromě toho se mateřská škola vyjádřila k nižšímu počtu vyšetření, než bylo realizováno. V následujícím školním roce došlo ze strany rodičů k vyššímu zájmu o vyšetření v PPP a počet vyšetřených dětí převyšoval počet navrhovaných posouzení ze strany mateřské školy. Je možné, že rodiče měli, i díky získaným informacím z mateřské školy, větší pochybnosti o školní zralosti svých dětí.

Graf 2 – Doporučení MŠ Dačice vs. počet realizovaných vyšetření

Zdroj dat: MŠ Dačice, PPP

Ve školním roce 2012/2013 je opět zřetelný nárůst počtu realizovaných vyšetření školní zralosti proti počtu navrhovaných posouzení ze strany mateřské školy. Jedna z možností, proč se tento jev prohlubuje je opět domněnka, že rodiče jsou díky získaným informacím rozvážnější a nad úrovní školní zralosti dětí více přemýšlejí. Zároveň je třeba se zamyslet nad zjištěním, že v některých případech si PPP nevyžádala vyjádření MŠ. Aby bylo odborné vyšetření opravdu komplexní, vyjádření mateřské školy by nemělo chybět.

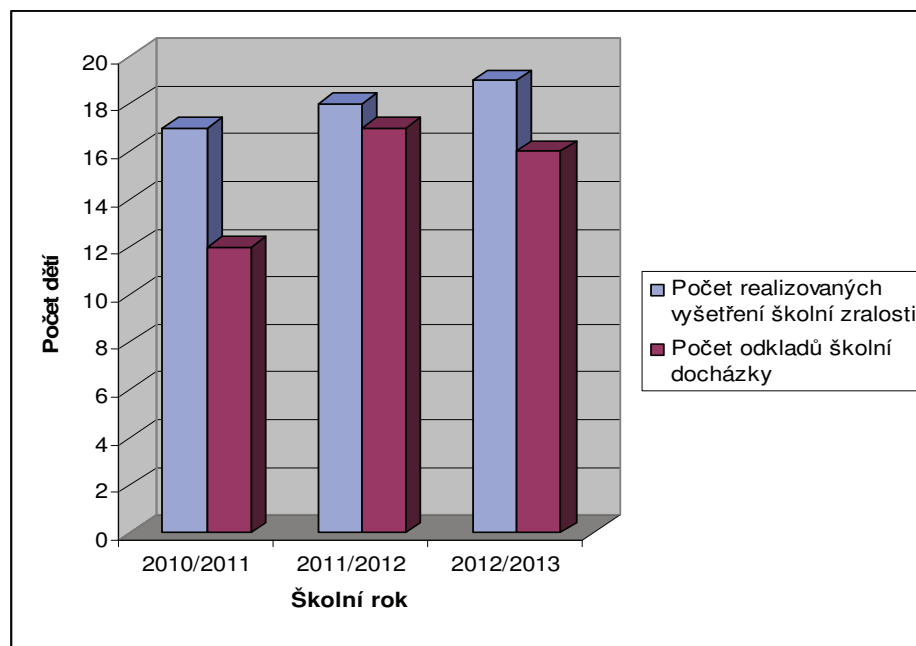
Počet realizovaných vyšetření vs. počet odkladů školní docházky

Graf 3 zobrazuje počty realizovaných vyšetření v PPP a počty odkladů školní docházky, které byly na základě těchto vyšetření povoleny.

Z Grafu 3 je zřejmé, že počet realizovaných odkladů byl v celém vybraném období nižší než celkový počet vyšetření. Důvodem je zřejmě kvalifikované posouzení jednotlivých případů. Po odborném vyšetření je v některých případech zjištěno, že obavy z možné školní nezralosti byly liché a dítě je schopno nastoupit základní

školní docházku v řádném termínu. Nejvyšší rozdíl je patrný ve školním roce 2010/2011, naopak nejnižší ve školním roce následujícím – tedy školním roce 2011/2012.

Graf 3 – Počet realizovaných vyšetření vs. počet odkladů školní docházky

Zdroj dat: PPP

Vyhodnocení

Z kvantitativní analýzy dat, které poskytla jednak Mateřská škola Dačice a jednak Pedagogicko psychologická poradna České Budějovice, detašované pracoviště Dačice, vyplývá, že problematika odkladů je stále aktuální. Odklad školní docházky se, jak vyplynulo z analýzy, týkal kolem 20 % dětí v celém sledovaném období. Bylo zjištěno, že počet vyšetření v PPP stále stoupá, rodiče v posledních dvou letech (2011/2012, 2012/2013) dokonce iniciovali vyšetření i bez doporučení mateřské školy. Počet skutečně provedených odkladů školní docházky ve zkoumaném období byl nižší než počet provedených vyšetření. Odborné vyšetření tedy u některých dětí školní nezralost nepotvrdilo.

2.11 Kvalitativní analýza – případové studie

Na 3 případových studiích bude demonstrováno, zda mateřská škola může ovlivnit postoj rodičů k odloženému nástupu do základní školy a jaký je postoj rodičů k odkladu školní docházky u dětí, které pedagogicko-psychologickou poradnu navštívily.

1. případová studie

Chlapec Bohumil P, narozen 26. 12. 2006

Dítě je z úplné funkční rodiny, má starší dvanáctiletou sestru a devítiletého bratra. Je prvně narozený z jednovaječných dvojčat. Narodil se v 36. týdnu s nižší porodní hmotností. Chlapec byl 14 dní v inkubátoru, ale bez podpory řízeného dýchání. Do roku věku byl neurologicky sledovaný, další vývoj chlapce probíhal v normě. Chlapec je zdravý bez smyslových vad. Do mateřské školy nastoupil současně se svým bratrem 1. 9. 2010. Adaptace na prostředí mateřské školy byla problematická, chlapec se nechtěl přizpůsobit režimu, projevoval se neústupně, tvrdohlavě, neměl zájem o žádnou činnost. Některé jeho dovednosti nebylo možné pro jeho negativismus a nezájem vůbec posoudit. Nezapojoval se do společných činností. Reagoval pláčem nebo vztekem. Adaptace probíhala velmi dlouho.

V dalším roce vázl rozvoj hrubé i jemné motoriky, přetrvávala vícečetná patlavost a celkově nízká potřeba komunikace s dětmi i dospělými. Stále se negativně stavěl k činnostem, ve hře si vystačil s bratrem, nevyhledával kolektiv dětí. S matkou bylo od počátku docházky do MŠ jednáno ohledně zahájení logopedické péče. Doporučení matka akceptovala až v posledním roce docházky do MŠ. Předchozí doporučení ohledně jednotného výchovného působení na chlapce matka vyslechla, ale ze strany rodiny nikdy nebyly realizovány. Spolupráce s rodiči nebyla jednoduchá. Z jejich pohledu byl chlapec bojovnější, umíněný ale hodný, šikovný a milý.

V září 2012 se matka s oběma chlapci přihlásila na doplňkový program pro předškoláky „Hurá do školy!“, který byl realizován mateřskou školou. Již po druhé lekci si matka vyžádala konzultaci s kmenovou učitelkou ohledně projevů a dovedností chlapce. Po té se začala aktivně zajímat o práci dítěte v MŠ. Na základě diagnostického

testování „Předcházíme poruchám učení“ zahájila reedukaci oslabených oblastí dítěte. Souhlasila s doporučením MŠ k posouzení školní připravenosti a vyžádala si písemné sdělení MŠ pro PPP. Vyšetření proběhlo v dubnu 2013.

Výpis ze zprávy PPP:

Odloučení od matky zvládl bez zjevné tenze, v chování je motoricky neklidný, dětský, hravý, skáče do řeči, neustále se vyptává, co dělal bratr. Požadavkům se celkem rychle přizpůsobil, spolupracoval v mezích svých možností, předkládané činnosti neodmítal. Pracoval nerovnoměrným tempem, většinou zbrkle a rychle. Při plnění úkolů byl nesamostatný, pozornost zaměřil jen krátkodobě, bylo nutné těsné vedení a silná průběžná motivace, aby úkol dokončil.

Řečový projev je zatížený vadnou výslovností, artikulační neobratností. Spontánní projev je občas obtížněji srozumitelný. Logopedicky je vedený krátce. V kresebných úkolech preferuje pravou horní končetinu, figurální kresba na úrovni čmáranice. Grafomotorika nerozvinutá – neumí držet tužku (drží jí v dlani). Vizumotorická koordinace výrazně opožděná, nápodobu písma nezvládne, soubor bodů jen částečně, z geometrických tvarů přiměřeně ani jeden. Neverbální předpoklady v pásmu nízkého průměru a podprůměru. Percepce zraková nezralá, ze sluchových zkoušek zvládne přiměřeně věku diferenciaci, rozklad krátkých slov s dopomocí, první hlásku ve slově neurčí.

Závěr: Nezralý a nepřipravený na zahájení školní docházky. Doporučen roční odklad školní docházky.

Výpis z doporučení pro rodiče

- Zavést jednoduchý, ale pevný řád požadavků, povinností, odměn, rituálů spojených s organizací dne a odpovídajících věku dítěte – školáka.
- Při jednání s dítětem zachovávat klid, trpělivost, ale důslednost, povzbuzovat, chválit.
- Pokračovat v docházce do MŠ, zvážit zařazení každého chlapce do jiné třídy

- Intenzivně pokračovat v logopedické nápravě, věnovat se rozvoji řeči ve všech jejích oblastech.
- Naučit správný úchop pracovního náčiní pomocí speciálních násadek.
- Rozvíjet grafický projev – grafomotorická cvičení, uvolňovací cviky ruky.
- Rozvíjet zrakové vnímání – odlišení detailů, rozlišení zrcadlových tvarů.
- Upevňovat sluchové vnímání – určování první hlásky ve slově, rytmizace slov a říkadel.
- Cvičit orientaci v čase, prostoru, vpravo – vlevo.
- Zlepšovat koncentraci pozornosti, pracovat často, ale krátce, dbát na dokončení činnosti.
- Upevňovat a rozvíjet pracovní návyky – systematičnost, schopnost sebekontroly, vytrvalost.
- Podporovat samostatnost dítěte, schopnost přijmout případný neúspěch, podřídit se autoritě.

Matka předala zprávu z odborného vyšetření mateřské školy.

Vyhodnocení:

Až na základě účasti na projektu mateřské školy „Hurá do školy!“ se matka začala zamýšlet nad školní zralostí a schopnostmi svého dítěte. Do té doby připomínky učitelek chlapce zlehčovala a odmítala si připustit vážnost situace. Tedy až nadstandardní projekt, kterého se zúčastnila se svým dítětem, ji přesvědčil o nutnosti brát poznámky učitelek vážně a začít situaci řešit.

Po doručení zprávy z pedagogicko psychologické poradny učitelky chlapce uvedly, že postoj matky k odkladu školní docházky výrazným způsobem změnil a tuto možnost přestala odmítat. Zároveň začala více spolupracovat s učitelkami.

2. případová studie

Chlapec Martin P, narozen 26. 12. 2006

Dítě je z úplné funkční rodiny, má starší dvanáctiletou sestru a devítiletého bratra. Je druhý narozený z jednovaječných dvojčat. Narodil se v 36. týdnu s nižší porodní hmotností. Chlapec byl 14 dní v inkubátoru napojený na podporu řízeného dýchání. Do roku věku neurologicky sledovaný, do osmi měsíců věku cvičil dle Vojtovy metody na vyrovnání psychomotorického vývoje. Oční vadu má od 3 let korigovanou brýlemi. Do mateřské školy nastoupil stejně jako jeho bratr v září 2010.

Stejně jako u jeho bratra byla adaptace na mateřskou školu zdlouhavá, chlapec se navíc projevoval velmi vzdorovitě a od počátku byla patrná tendence ke stejnému chování strhávat i staršího bratra – dvojče. Odmítal zapojovat se do činností, nedokázal se přizpůsobit režimovým opatřením, řídit se pravidly společných her. Nápadné bylo opoziční chování, střídání nálad. Na neúspěch reagoval vztekem a pláčem. Nevyhledával společnost ostatních dětí, je silně fixován na svého bratra – dvojče. S dospělými odmítá komunikovat, často se ani učitelce nepodaří s ním navázat oční kontakt. Postoj rodiny byl již popsán v případové studii č. 1.

Výpis ze zprávy PPP

Odloučení od matky se nebrání, ale po jejím odchodu odmítá zcela komunikovat, je neklidný. Přes veškerou snahu se nepodařilo navázat kontakt a matka souhlasila s další návštěvou. I při druhé návštěvě je zjevně infantilní, odmítá se přizpůsobit požadavkům, vzdoruje, zakrývá si oči, nespolupracuje. Odmítá kresebné zkoušky, málo komunikuje. Plní jen úkoly, které ho bezprostředně zaujmou, vyhýbá se řízené činnosti. Pozornost zaměří krátce, zájem velmi rychle opadá, pracovní tempo je nerovnoměrné. Řečový projev je zatížený vadnou výslovností, artikulační neobratností, logopedicky je vedený krátce. V kresebných úkolech preferuje pravou horní končetinu, figurální kresbu odmítá při obou návštěvách. Grafomotorika těžkopádná (úchop psacího náčiní nesprávný, kolmo k podložce, ruka není uvolněná). Vizuomotorickou koordinaci nelze posoudit – zkoušky odmítá. Neverbální předpoklady v pásmu velmi dobrého průměru, ve zkoušce znalostí dětí předškolního věku výkon v nízkém průměru. Percepce zraková nezralá, sluchová diferenciací neupevněná, s dopomocí zvládne rozklad slov na slabiky, neurčí první hlásku ve slově.

Závěr: Nezralý a nepřipravený na zahájení školní docházky. Doporučen roční odklad školní docházky.

Výpis z doporučení pro rodiče

- Zavést jednoduchý, ale pevný řád požadavků, povinností, odměn, rituálů spojených s organizací dne a odpovídajících věku dítěte – školáka, zdůrazněné důsledné požadování dodržování daných pravidel.
- Systematicky vést dítě k samostatnosti.
- Pokračovat v docházce do MŠ, zvážit zařazení každého chlapce do jiné třídy.
- Intenzivně pokračovat v logopedické nápravě, věnovat se rozvoji řeči ve všech jejích oblastech.
- Rozvíjet grafický projev – grafomotorická cvičení, uvolňovací cviky ruky, vést k správnému úchopu psacího náčiní.
- Rozvíjet zrakovou a sluchovou percepci.
- Cvičit orientaci v čase, prostoru, vpravo – vlevo.
- Zlepšovat koncentraci pozornosti, pracovat často, ale krátce, dbát na dokončení činnosti.
- Upevňovat a rozvíjet pracovní návyky – systematicčnost, schopnost sebekontroly, vytrvalost; schopnost přijmout případný neúspěch a podřídit se autoritě.

Vyhodnocení:

Matka předala zprávu z odborného vyšetření mateřské školy, a protože se jedná zároveň o matku i prvního chlapce (chlapci jsou dvojčata), situace v tomto případě byla stejná. Postoj matky k odkladu školní docházky se výrazným způsobem změnil a tuto možnost přestala odmítat. Zároveň začala více spolupracovat s mateřskou školou.

3. případová studie

D. D., chlapec narozen 21.5.2007

Dítě je z neúplné rodiny, bezproblémové vztahy mezi rodiči. Kontakt s otcem nepřerušen, děti svěřeny do střídavé péče. Do MŠ nastoupil v září 2011. Ze začátku při příchodu plačtivý, mateřská škola uvádí silnou fixaci na matku. Jeho psychomotorický vývoj probíhal v normě bez smyslových vad a zdravotních omezení. V mateřské škole se zapojuje do všech činností, je zvědavý, pozorný a soustředěný. Učitelka uvádí určitou

citovou labilitu, velice těžce se vyrovnává s neúspěchem, na který reaguje pláčem. Je komunikativní, v řeči patrná asimilace sykavek. Již druhý rok navštěvuje klinického logopeda. Z pohledu MŠ je dítě dostatečně připravené pro zahájení školní docházky. Matka požádala o vyšetření školní zralosti v PPP a od mateřské školy požadovala písemné sdělení pro podklady vyšetření. Jako důvod uvedla nedostatečnou koncentraci pozornosti dítěte.

Výpis ze zprávy PPP

Separaci od matky zvládá bez obtíží, spolupracuje, na pokyny reaguje přiměřeně, rychle chápe instrukce. Zpočátku je lehce neklidný, ale pracuje soustředěně, jen občas potřebuje usměrnit nebo povzbudit. Pracovní tempo je přiměřené, je samostatný, soustředěný. Řeč je srozumitelná, výslovnost není ještě zcela upevněná, ale je logopedicky vedený. Na báseň ani píseň si nemůže vzpomenout, barvy pojmenuje. Početní řadu zvládá do 30, předmatematické a matematické představy rozvinuté, čte číslice, zvládá paměťové sčítání i odčítání do 5. Preferuje pravou horní končetinu, grafomotorika rozvinutá, vizuomotorická koordinace výborná.

Výsledky ve zkouškách připravenosti na školní práci jsou v pásmu vyššího průměru až mírného nadprůměru. Percepce zraková i sluchová rozvinutá.

Chlapec je školsky zralý a připravený.

Vyhodnocení:

Rodiče i přes názor učitelek v mateřské škole, že schopnosti chlapce jsou přiměřené věku, žádali vyšetření v pedagogicko psychologické poradně, neboť se domnívali, že chlapec je nesoustředěný. Z výsledku vyšetření vyplynulo, že chlapec byl zralý pro školní docházku, dokonce jeho schopnosti jsou v některých oblastech v pásmu nadprůměru. Rodiče na základě vyšetření změnili svůj postoj k odkladu školní docházky a výsledky je přesvědčili o tom, že chlapec je dostatečně připravený na nástup do první třídy. V tomto případě mateřská škola nedokázala ovlivnit postoj rodičů k odloženému nástupu do základní školy. Je nutné si však položit otázku, zda by ke změně tohoto postoje došlo, pokud by se rodiče s chlapcem zúčastnili konkrétního projektu a mohli by posoudit schopnosti chlapce v porovnání s ostatními dětmi ve skupině.

2.12 Příklad dobré praxe

Jako příklad dobré praxe lze uvést přístup Mateřské školy Dačice k problematice školní zralosti a tedy i k ovlivňování postojů rodičů k odloženému nástupu do základní školy.

V posledních letech probíhá intenzivní spolupráce Mateřské školy Dačice a základních škol, které mají sídlo v Dačicích. Každoročně se konají schůzky pedagogických pracovníků jak z mateřské školy, tak ze škol základních. Nejprve jsou pojmenovány a zmapovány problémy, se kterými se nejčastěji potýkají děti při nástupu do ZŠ.

Jako nejčastěji oslabené oblasti obě strany uváděly:

- Sebeobslužné činnosti
- Koncentrace pozornosti
- Grafomotorika
- Správné držení tužky
- Úroveň výslovnosti
- Vyjadřovací schopnosti
- Aktivní slovní zásoba
- Logopedické myšlení – matematické představy, L-P orientace, orientace v prostoru a ploše
- Úroveň vzájemných vztahů (dospělý x dítě, dítě x dítě) – sebeovládání, empatie
- Koncentrace pozornosti
- Práce podle slovních pokynů (nesamostatnost, nerozhodnost)
- Hrubá a jemná motorika

Na základě této výměny informací jsou hledány nové formy spolupráce mezi ZŠ a MŠ v oblasti připravenosti dětí na vstup do základní školy a v neposlední řadě také způsoby účinné osvěty směrem k rodičovské veřejnosti. Právě nabízené programy a další aktivity ze strany mateřské školy mají přispět k vyšší úrovni osvojených kompetencí dětí předškolního věku. K cílům, jež byly stanoveny na základě spolupráce mateřské školy a základních škol, patří:

- Realizovat projekt Hurá do školy ve všech dačických MŠ.

- Pokračovat v testování předškoláků Předcházíme poruchám učení.
- Více se zaměřit na reedukaci oslabených oblastí ve spolupráci s rodinou (metodické materiály, poradenská činnost).
- Osvěta směrem k rodičům (schůzka pro rodiče předškoláků v MŠ za přítomnosti učitelek ZŠ a psychologa).
- Spolupráce při zápisu do základní školy

Projekt „ Hurá do školy!“

Mateřská škola Dačice ve spolupráci s Pedagogicko-psychologickou poradnou Jindřichův Hradec pořádá kurz pro předškoláky „ Hurá do školy“.

Cílem je naučit rodiče spolupracovat s dítětem a vést ho hravou formou k rozvoji dovedností a vědomostí potřebných pro nástup do školy. Program se uskutečňuje v podzimních měsících v prostorách mateřské školy.

Probíhá v šesti setkáních, vždy jedenkrát týdně v délce trvání cca 60 minut, účastnit se ho musí jak dítě, tak i rodič. (Celkový počet účastníků 8-10 dvojic dítě-rodič).

Při činnostech jsou rozvíjeny všechny dílčí funkce potřebné pro úspěšné zvládnutí školních nároků - motorika, matematické představy, grafomotorika, sluchové a zrakové vnímání, řečový projev a myšlení, prostorová a časová orientace

Testování předškoláků Předcházíme poruchám učení

Učitelky mateřské školy dle záznamů v portfoliích vytipují okruh dětí, s kterými budou testování realizovat. S tímto záměrem jsou předem seznámeni rodiče a vedení školy vyžaduje jejich souhlas. Pokud si rodič nepřeje, aby jeho dítě bylo testováno, diagnostika se neuskuteční. Individuální formou testu projdou děti na začátku školního roku. S výsledky rodiče seznámí učitelky, které navrhnou reedukační postupy, poskytnou potřebný metodický materiál.

Jedná se o diagnostickou metodu na rozpoznání deficitu dílčích funkcí u dětí předškolního věku. Tento program zahrnuje i jednotlivá cvičení na jejich posílení. V diagnostickém materiálu najdeme 19 úkolů – sledování vývojových dílčích funkcí, které se graficky zaznamenávají ve tvaru stromu. Zjištěné deficity pak u dítěte rozvíjíme pomocí cvičení, která jsou popsána v programu nácviku. Ta jsou seřazena podle

náročnosti do tří stupňů a rozděleny podle procvičované oblasti do 11 skupin. Všechna cvičení se provádí formou hry, pravidelně, v kratších časových intervalech. Mohou jí používat jak rodiče, tak i učitelky MŠ a ZŠ, psychologové, speciální pedagogové.⁴⁶

SHRNUTÍ A DISKUZE

Jak vyplynulo z kvantitativní analýzy, počet dětí, u kterých vyvstalo podezření na školní nezralost a tedy bylo potřeba uvažovat nad odkladem školní docházky, se ve vybrané organizaci pohyboval okolo 20%. Dalším rozbořem bylo zjištěno, že ve zkoumaném období došlo k nárůstu vyšetření školní zralosti v pedagogicko-psychologické poradně. Pedagogicko psychologická poradna má tedy nezastupitelnou úlohu při kvalifikovaném posouzení školní zralosti dětí a zároveň výrazně ovlivňuje postoj rodičů k odkladu školní docházky. Kvantitativní analýza přinesla odpověď na I. výzkumnou otázku. „Jaký je počet žádostí o odklad školní docházky v regionu Dačice za poslední 3 roky.“

Mateřská škola, jak vyplývá z uvedených případových studií, je důležitým článkem v procesu posuzování školní zralosti a rozvíjení znalostí a dovedností, které jsou při zahájení základní školní docházky potřebné pro bezproblémové zařazení dítěte do vzdělávacího procesu. Kvalifikovaní pedagogičtí pracovníci by měli být schopni posoudit schopnosti a dovednosti dítěte a s pomocí konkrétních diagnostických nástrojů provést vytipování dětí ohrožených možnou školní nezralostí. Při zodpovědném přístupu pedagogických pracovníků a úzké spolupráci všech zúčastněných stran lze docílit nejen včasné diagnostiky dětí ohrožených školní nezralostí, ale také osvětou v řadách rodičů s využitím různých programů, resp. dalších akcí přinést někdy tolik potřebný komplexní náhled na schopnosti vlastního dítěte.

Mateřská škola má možnost ovlivnit postoj rodičů k odloženému nástupu do základní školy. Mezi nástroje, kterých mohou pedagogičtí pracovníci využít, patří mimo jiné rozhovor s rodiči, informativní schůzky, programy pro rodiče a děti, testování dětí na základě informovaného souhlasu rodičů apod. V některých případech jsou to právě

---

⁴⁶ SINDELAROVÁ, Brigitte. *Předcházíme poruchám učení*. Praha: Portál, 1996

tyto nadstandardní aktivity, které mohou změnit postoj rodičů. Tento závěr je i možnou odpovědí na II. výzkumnou otázku.

Rozhodně lze vyzdvihnout přístup Mateřské školy Dačice, jejíž vedení i pedagogičtí pracovníci si uvědomují závažnost problému odkladu školní docházky a školní nezralosti. Ve spolupráci s Pedagogicko psychologickou poradnou České Budějovice, detašované pracoviště Dačice, a základními školami v Dačicích byl vytvořen komplexní program, který je nejen schopen zachytit děti ohrožené školní nezralostí a řešit tento problém včas a efektivním způsobem, ale zapojuje do programu i rodiče dětí, kteří tak získávají cenné informace o vývoji svých dětí a zároveň kvalifikovanou podporu.

Pokud by tato praxe byla běžně zařazena do školních vzdělávacích programů mateřských škol, přínos by byl jistě nezanedbatelný. Výše uvedený rozbor přístupu Mateřské školy Dačice tedy přinesl odpověď na III. výzkumnou otázku ve znění „Jakým způsobem mateřská škola pracuje s dětmi a rodiči na problematice týkající se nástupu dítěte do základní školy.“ Rozpracování tohoto programu a detailnější analýza by mohla být námětem např. diplomové práce. Vznikl by tak materiál, který by mohl být základem pro praktickou příručku.

Při zpracování bakalářské práce jsem si uvědomila, že téma je mnohem širší než je zpracovaná problematika. Výzkumný vzorek byl malého rozsahu, neboť do něj byly zařazeny pouze předškoláci navštěvující Mateřskou školu Dačice a vyhodnoceny byly "pouze" 3 případové studie. Proto nelze vyvozovat z výsledků práce obecně platné závěry. Přesto se domnívám, že tato bakalářská práce přínos má. Na malém vzorku ukazuje, jak důležitá může být role mateřské školy při včasné diagnostice školní zralosti a jak spolupráce všech zúčastněných stran přináší pozitivní výsledky. Také by mohla být např. impulsem k hlubší analýze na mnohem větším výzkumném vzorku, který by umožnil vyvodit závěry, které by byly přínosem pro praxi.

ZÁVĚR

Přechod dítěte z mateřské školy do školy základní je důležitým mezníkem nejen v životě dítěte, ale celé jeho rodiny. Právě proto je nutné věnovat zvýšenou pozornost možným ohrožením, které by plynulý přechod dítěte z mateřské školy do školy základní narušily. Jedním z klíčových faktorů pro plynulý přechod je školní zralost.

Většina dětí v předškolním věku navštěvuje mateřskou školu. Z tohoto důvodu mateřská škola může ovlivnit postoj rodičů k odkladu školní docházky a jejich informovanost. Je nutné zdůraznit, že nelze řešit školní nezralost až v době zápisu do základních škol. Proces odhalování méně rozvinutých schopností a dovedností dítěte je dlouhodobý a včasnou diagnostikou je možné tento problém účinně řešit.

Z analýzy provedené v bakalářské práci byly vyvozeny následující závěry, které ovšem vzhledem k velikosti výzkumného vzorku nelze obecně aplikovat a jsou platné pouze pro daný výzkumný vzorek. Mateřská škola je významným článkem, který může ovlivnit postoj rodičů ke školní zralosti dítěte a odkladu školní docházky nejen díky standardním postupům, ale hlavně nadstandardními aktivitami a programy, které jsou sestaveny na základě spolupráce zainteresovaných institucí.

Rodiče mají například možnost sledovat své dítě v kolektivu vrstevníků při plnění úkolů v rámci řízených pro dítě zábavných činností v relativně neformálním prostředí, na které je dítě zvyklé. To může vést k sebereflexi rodiče, k přehodnocení náhledu na vlastní dítě, úrovně jeho schopnosti a dovedností či zvýšit zájem na účinné participaci při řešení možných problémů. Také mateřská škola tímto získává neocenitelný zdroj informací, který může pomoci ke zlepšení individuálního přístupu k dítěti a celé jeho rodině.

SEZNAM LITERATURY:

- BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Školní zralost*. Brno: Computer Press, 2010
- VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie*. Praha: Portál, 2000
- JOSEF, Švancara. KOL. AUTORŮ. *Diagnostika psychického vývoje*. Praha: Avicenum, 1974
- PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2009
- LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006
- Sbírka zákonů, Zákon č. 561/2004 Sb. *O předškolním, základním středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (Školský zákon)*
- Kropáčková, J. *Budeme mít prvňáčka*, Praha: Portál, 2008
- Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Diagnostika dítěte předškolního věku*. Ilustrace Richard Šmarda. Brno: Computer Press, 2007
- KUTÁLKOVÁ, Dana. *Logopedická prevence: průvodce vývojem dětské řeči*. Vyd. 4. Praha: Portál, 2005
- ZELINKOVÁ, Olga. *Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program*. Praha: Portál, 2001
- VÁGNEROVÁ, Marie a Jarmila KLÉGROVÁ. *Poradenská psychologická diagnostika dětí a dospívajících*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2008
- ŠVANCAROVÁ, Daniela a Anna KUCHARSKÁ. *Test rizika poruch čtení a psaní pro rané školáky*. Praha: Scientia, 2001
- MATĚJČEK, Zdeněk. *Rodiče a děti*. Praha: Avicenum, 1989
- VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychologie problémového dítěte školního věku*. Praha: Karolinum, 1997
- GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2010
- SINDELAROVÁ, Brigitte. *Předcházíme poruchám učení*. Praha: Portál, 1996

Internetový zdroj:

Andrle, Š. (2010). *Mateřská škola Dačice*. Získáno 13. 4 2013, z Mateskřské školy Dačice - oficiální www stránky: <http://www.msdacice.cz/>

Dr. Josef Raabe, s.r.o. (2012). *kuliferda.raabe.cz*. Získáno 10. 6 2013, z Kuliferda: <http://kuliferda.raabe.cz/news/kdy-je-dite-zrale-a-kdy-je-pripravene-na-vstup-do-skoly-/>

Praha, V. (3. 5 2005). *Výzkumný ústav pedagogický v Praze*. Získáno 10. 5 2013, z Rámcový vzdělávací program: http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVP_PV-2004.pdf

Dr. Josef Raabe, s.r.o. (18. 10 2010). *Metodický portál RVP.CZ*. Získáno 16. 4 2013, z <http://rvp.cz/>: <http://clanky.rvp.cz/clanek/s/P/9883/ODKLADY-POVINNE-SKOLNI-DOCHAZKY.html/>

Valentová, P. L. (2012). *www.skola.veltrusy.cz*. Získáno 28. 4 2013, z ZÁKLADNÍ ŠKOLA VELTRUSY: <http://kuliferda.raabe.cz/news/kdy-je-dite-zrale-a-kdy-je-pripravene-na-vstup-do-skoly-/>

WebSnadno.cz. (1. 10 2011). Získáno 28. 6 2013, z Vychovatelství 2008-2010: <http://vychovatelstvi-czv2008.wbs.cz/zvlastnosti/sk.zralost.obrtest.pdf>

PŘÍLOHY

Příloha 1

Dačice

	–		Data		poskytnutá		MŠ	
	2010	2011						
Školní rok 2010 / 2011								
MŠ Bratrská	73	26	27	2	2	1		
MŠ B. Němcové	84	27	30	3	3	3		
MŠ Za Lávkami	53	14	15	1	1	1		
MŠ Sokolská	25	10	11	2	2	1		
MŠ Bílkov	15	5	5	1	1	0		
MŠ Dolní Němčice	10	2	3	1	1	1		
MŠ Dačice celkem	260	84	91	10	10	7		
Školní rok 2011 / 2012								
MŠ Bratrská	73	24	19	7	5	5		
MŠ B. Němcové	84	30	24	6	6	6		
MŠ Za Lávkami	56	18	14	4	4	4		
MŠ Sokolská	25	8	8	1	0	0		
MŠ Bílkov	18	5	4	1	1	1		
MŠ Dolní Němčice	14	3	2	1	1	1		
MŠ Dačice celkem	270	88	71	20	17	17		
Školní rok 2012 / 2013								
MŠ Bratrská	73	33	27	8	6	6		
MŠ B. Němcové	84	35	29	6	6	6		
MŠ Za Lávkami	56	21	19	2	2	2		
MŠ Sokolská	25	9	9	0	0	0		
MŠ Bílkov	25	3	2	1	1	1		
MŠ Dolní Němčice	20	4	3	1	1	1		
MŠ Dačice celkem	283	105	89	18	16	16		

Test rizika poruch čtení a psaní pro rané školáky

Jméno:	Vyš. dne:
Nar.:	Vyšetřil:
Škola (MtŠ/ZŠ):	Odklad:
Bydliště:	

(Za každou správnou odpověď 1 bod)

1. SLUCHOVÁ ANALÝZA NA SLABIKY

ZÁCVIK: Testující předvádí, dítě se přidává, opravujeme.

Víš, jak se děti rozpočítávají? Třeba en-ten-ty-ky dva-špa-lí-ky ..... Místo ukazování si to teď spolu zatleskáme. (Při procvičování testující slabikuje a tleská. V úkolu pouze zřetelně a pomaleji vysloví, dítě slabikuje a tleská samo.)

ÚKOL: **Teď zkus tleskat a říkat sám:**

		Body
1.1.	ČOKOLÁDA	
1.2.	VLAŠTOVIČKO LEŤ	
1.3.	NÁŠ KOCOUR MOUREČEK	

2. SLUCHOVÁ ANALÝZA – 1. HLÁSKA

ZÁCVIK: Teď si budeme říkat, čím začínají různá slova. Třeba na začátku slova *máma* je *m*, *táta* – *t*. Tvé jméno má na začátku? Ano ....

ÚKOL: **Uhodneš, čím začíná slovo:**

		Body
2.1.	CHALOUPKA	
2.2.	RUKA	
2.3.	ŽABKA	

3. SLUCHOVÉ ROZLIŠOVÁNÍ HLÁSEK VE SLOVĚ

ZÁCVIK: Slyšíš *s* ve slově *pes*? Je *s* ve slově *voda*? Není, vid? A slyšíš *p* ve slově *kope*? A ve slově *loví*? Tam *p* není, vid? Je tam jen *l-o-v-í*.

ÚKOL: **Slyšíš .... ve slově .....**

		Body			Body
3.1.	CH – PROCHÁZKA		3.2.	CH – HOUBY	
3.3.	Í – PÍŠE		3.4.	Í – CHODÍ	
3.5.	H – CHODÍ		3.6.	H – KOHOUT	
3.7.	E – SADY		3.8.	E – SKÁČE	

4. SLUCHOVÉ ROZLIŠOVÁNÍ PODOBNÝCH SLOV

ZÁCVIK: Podívej se na moji ruku. Je úplně stejná jako ta tvoje? Není, vid'? Jsou si trochu podobné, ale moje je trochu větší, delší ... Je stejné, když řeknu *kůň* a *kůl*? Správně, není. Nebo *kos* a *koš*?...

ÚKOL: Jsou tato dvě slova úplně stejná? (vyslovujeme pomalu, odděleně)

		Body			Body
zácvik	VOK – VOK	X	zácvik	CETÝ – CETÍ	X
4. 1.	BALUM – BALUM		4. 2.	TYK – TIK	
4. 3.	STĚS – STES		4. 4.	MANÍ – MANÝ	
4. 5.	ZIK – ZÍK		4. 6.	DYR – DYR	
4. 7.	FRAŠ – FLAŠ		4. 8.	BRAM – PRAM	

5. SLUCHOVÉ ROZLIŠOVÁNÍ DÉLEK

ZÁCVIK: Testující procvičí s dítětem bzučení na bzučáku. Dítě si samo vyzkouší, jak funguje, pak opakuje asi tři různé varianty po testujícím. Zdůrazníme, že dlouhé zabzučení musí být opravdu dlouhé – opakujeme i později, protože dítě má někdy tendenci zkracovat a výsledky by byly zkreslené.

Teď zkus zabzučet podle toho, co ti budu říkat. Tam, kde se ti slovo bude zdát dlouhé, zabzučíš dlouze, kde krátké, zabzučíš krátce: pápá, kuk, jéje! (pomáháme, opravujeme)

ÚKOL: Testující vždy říká celé věty, ale vždy zdůrazní a zopakuje, co má dítě zabzučet, tedy to, co je vyznačeno velkými tiskacími písmeny.

		Body
5.1.	Sova houká HÚ HÚ	
5.2.	Slepička odpovídá KO KO DÁK	
5.3.	Na kočku voláme ČI ČÍ	
5.4.	Ája volá na psa FÍKU	

6. ZRAKOVÉ ROZLIŠOVÁNÍ – RYTMUS

ZÁCVIK: Podívej se na tenhle obrázek. Jsou tu nakresleny dešťové kapky. Některé malé a jiné velké. Zkus teď podle nich zabzučet na bzučák tak, abys na velkou kapku zabzučel dlouze a na malou krátce.

ÚKOL a): Tento třetí řádek zkus úplně sám. (6.1.)

ÚKOL b): A nyní to uděláme obráceně. Já budu mačkat bzučák a ty mi ukážeš řádek kapek, podle kterých bzučím. (6.2. – 6.4.).

		Body
6.1.		
6.2.		
6.3.		
6.4.		

7. ZRAKOVÉ ROZLIŠOVÁNÍ – PRAVOLEVÁ ORIENTACE

ZÁCVIK: Už jsme si povídali o tom, že moje ruka a tvoje ruka nejsou úplně stejné. Také obrázky, které ti budu ukazovat, si budou trochu podobné, ale jen některé budou úplně stejné. Následující dva zácvičné obrázky opravujeme, zdůvodníme.

ÚKOL: A teď mi řekni sám, které obrázky jsou stejné a které různé.

Body

7.1.	
7.2.	
7.3.	

8. ZRAKOVÁ PAMĚŤ

ZÁCVIK: Testující ukazuje dítěti vždy jeden obrázek po dobu 3 - 5 vteřin. Po zakrytí jej dítě vyhledává mezi několika podobnými obrázky. **Teď ti ukážu obrázek. Ty si ho pozorně prohlédneš a až ho schovám, najdeš ho mezi těmito ostatními obrázky.** (pomáháme)

ÚKOL: Zkus to ještě s dalšími obrázky.

Body

8.1.	
8.2.	
8.3.	

9. ZRAKOVÉ VNÍMÁNÍ – PLOŠNÉ

ÚKOL: Tyhle dva obrázky zkus teď překreslit co nejpřesněji sem pod sebe.

Body

9.1.	
9.2.	

10. ARTIKULAČNÍ OBRATNOST

ÚKOL: Dítě opakuje po testujícím. Pokud něco zkomolí, je třeba si ověřit, zda nemá vadu výslovnosti. Pokud má dítě vadu výslovnosti, je třeba posoudit, zda slovo zopakovalo v rámci své vady dobře, nebo jej ještě zkomolilo. Teprve tuto poslední možnost považujeme za chybu. Také několikeré rozběhnutí, zakoktání a opakování je chyba.

A teď říkej po mně:

Body			Body		
10.1.	CVRČEK		10.2.	TŘPYTIVÝ	
10.3.	ŠEHEREZÁDA		10.4.	NEJNEBEZPEČNĚJŠÍ	
10.5.	PODPLUKOVNÍK		10.6.	OBDIVUHODNĚ	

11. JEMNÁ MOTORIKA – NAPODOBENÍ PÍSMO

ÚKOL: Teď ti dám takové zvláštní písmo. Nech si ho před sebou jako vzor a zkus ho překreslit na papír co nejpřesněji.

Body

11.1.	
11.2.	
11.3.	

12. INTERMODALITA – UČENÍ PÍSMÁ

ZÁCVIK: Pracujeme se znaky úkolu 11. Nejprve v pořadí horní – střední – dolní, v úkolech se pořadí zaměňuje. Teď dávej dobrý pozor, něco tě naučím. Tento první znak se jmenuje UF, tento PÍP a tento BÁC. Ještě jednou ti to zopakují .... A teď mi sám ukaž, kde je PÍP, kde je BÁC, kde je UF.

ÚKOL:

„Jak se jmenuje tento znak...“ (ukazujeme)

„Nyní obrázky schovám. Víš, že jeden byl nahoře, jeden uprostřed a jeden dole. Řekni mi tedy, jak se jmenoval znak...“

Body

12.1.	Dole (BÁC)	
12.2.	Uprostřed (PÍP)	
12.3.	Nahoře (UF)	

Body

12.4.	Uprostřed (PÍP)	
12.5.	Nahoře (UF)	
12.6.	Dole (BÁC)	

13. RÝMOVÁNÍ

ZÁCVIK: Asi víš, že se v básničkách některá slova rýmují. Třeba na slovo kos se rýmuje nos, rosa .... ano vosá, míč .... ano pryč nebo rýč.

ÚKOL: Zkus teď sám vymyslet rým na slovo:

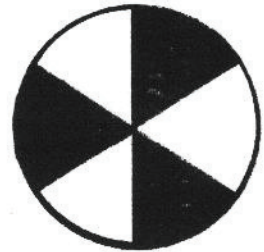
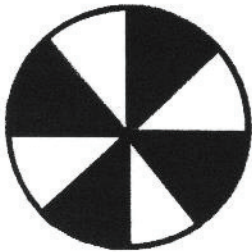
Body

13.1.	LES	
13.2.	STŮL	
13.3.	SVĚT	

CELKOVÉ HODNOCENÍ

Subtesty	Celkem bodů	Poznámka
1. Sluchová analýza na slabiky		
2. Sluchová analýza na 1. hlásku		
3. Sluchové rozlišování hlásek ve slově		
4. Sluchové rozlišování podobných slov		
5. Sluchové rozlišování délek		
6. Zrakové rozlišování – rytmus		
7. Zrakové rozlišování – PLO		
8. Zraková paměť		
9. Zrakové vnímání – plošné		
10. Artikulační obratnost		
11. Jemná motorika – napodobení písma		
12. Intermodalita – učení písma		
13. Rýmování		
CELKEM		

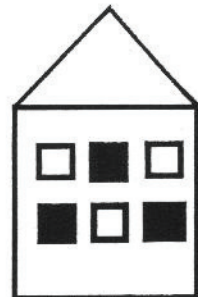
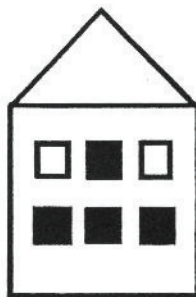
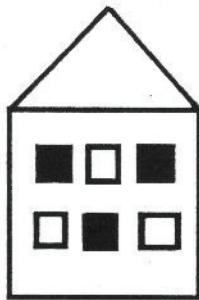
zácvik

8.1.

8.2.

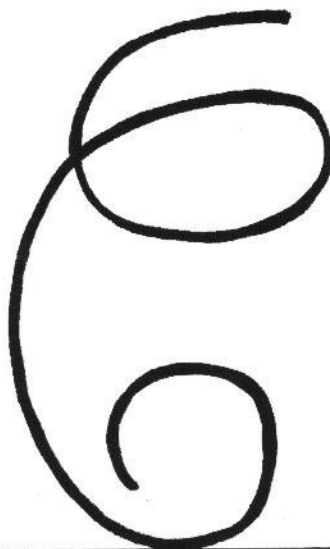

8.3.

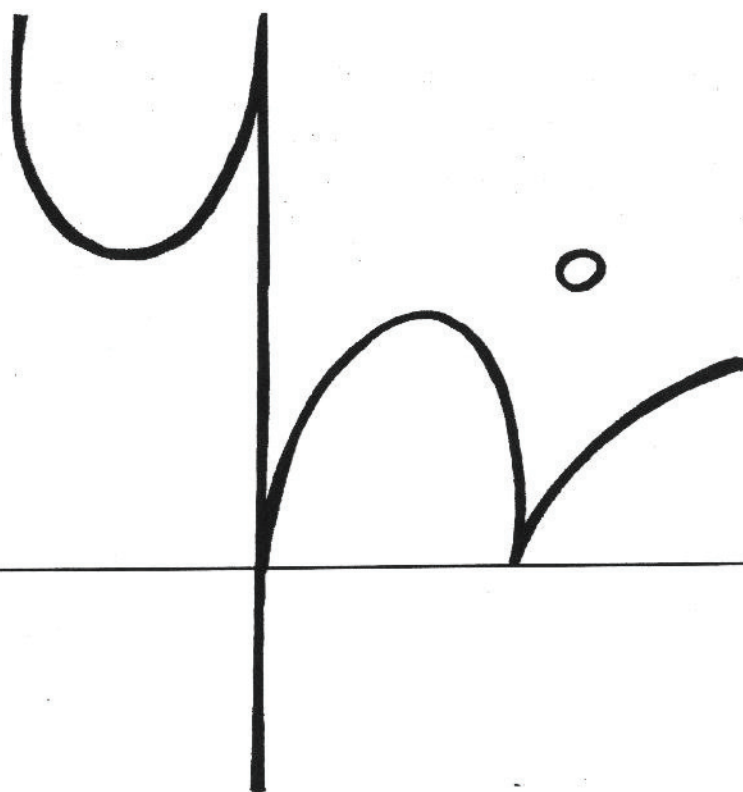

5/S11

11.1.

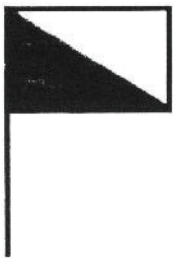
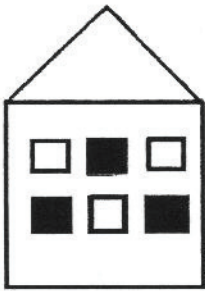
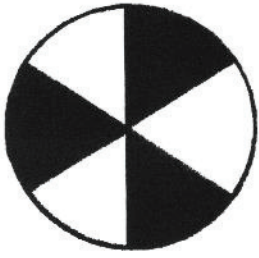
11.2.

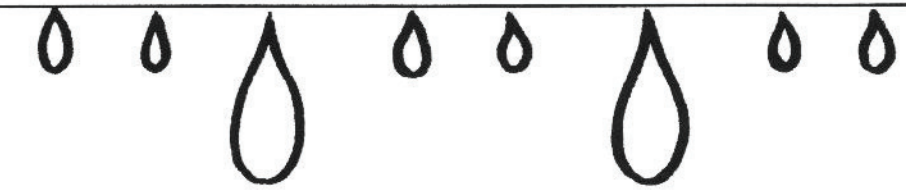
11.3.

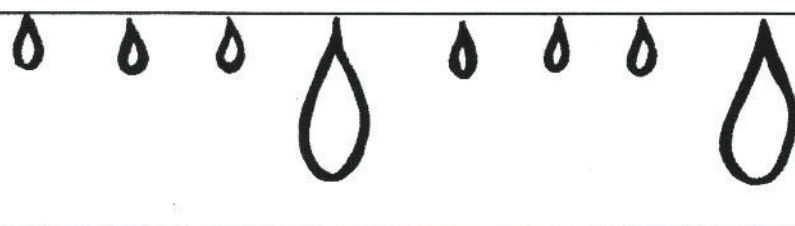
---

zácvik 6.3.

---

zácvik 6.2.

6.1. 6.4.

---

zácvik

zácvik

7.1.

7.2..

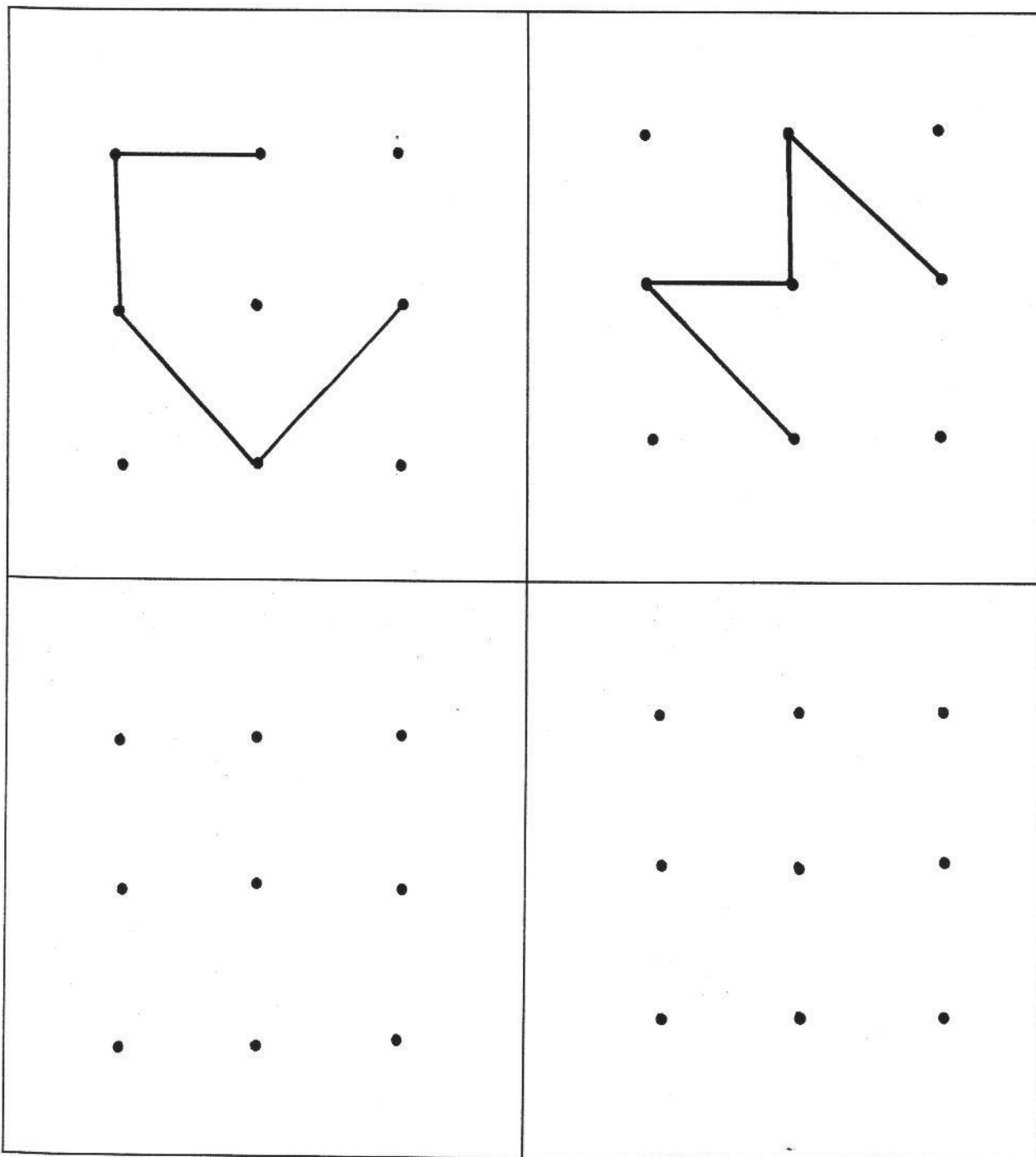

7.3.

9.1.

9.2.

Mateřská škola Dačice, Bratrská 177/I, 380 01 Dačice

Pracoviště:

Záznamový arch – individuální rozvoj dítěte

Jméno dítěte:.....

Datum narození: .....

Nástup do MŠ .....

Zdravotní stav.....

Vstupní diagnostika

1. Jak se dítě převážně projevuje v prostředí mateřské školy:

- jako bojácné, nespělé, uzavřené, poddajné, podřídivé, povolné
- jako vyrovnané, přiměřeně sebevědomé, přizpůsobivé
- jako nepřizpůsobivé, neústupné, tvrdohlavé
- jako aktivní, činorodé, veselé
- jako pasivní, smutné
- jinak (jak)

2. Jaké je psychomotorické tempo dítěte:

- dítě je po stránce fyzické i psychické velmi živé, rychlé, někdy až zbrklé
- dítě je průměrně živé, reaguje rychle a svižně
- dítě je pomalejší, všechno mu trvá déle
- dítě je nápadně pomalé, ve všem bývá mezi posledními
- dítě se projevuje jinak (jak)

3. Jaká je lateralita dítěte:

- dítě se projevuje jako pravák
- dítě se projevuje jako levák
- lateralita je nevyhraněná, dítě ruce střídá

4. Jaký je typ vnímání dítěte (jaké aktivity preferuje):

- dítě je zrakový typ (preferuje prohlížení obrázků, hledání detailů na obrázcích, vyhledávání věcí v prostoru aj.)
- dítě je auditivní typ, preferuje poslech hudby, naslouchání příběhům, vyprávění aj.)
- dítě je kinestetický a hmatový typ (preferuje pohybové hry, manipulace s předměty aj.)
- dítě není v tomto smyslu vyhraněné (nepreferuje žádný typ aktivit)
- nelze říci (nelze poznat, zda a jakým aktivitám dává přednost)

5. Jaký je vztah dítěte k učení:

- dítě je velmi zvědavé, má zájem o nové poznatky, zpravidla se ptá se na věci, kterým nerozumí
- dítě je průměrně zvědavé, někdy projevuje zájem, jindy ne, občas se zeptá na něco, čemu nerozumí
- dítě neprojevuje zájem, zpravidla se na nic neptá
- dítě se projevuje jinak (jak)

6. Jak se dítě projevuje při intelektových činnostech:

- řeší úkoly a situace především na základě nápodoby a opakování
- rádo experimentuje a postupuje samostatně cestou pokusu a omylu
- snadno a rychle postřehuje změny (co je nového, co chybí)
- vede jednoduché úvahy a svoje myšlenkové pochody vyjadřuje (přemýšlí nahlas)
- je vynalézavé, nová řešení vymýšlí zcela spontánně
- jeho řešení úloh a situací je zpravidla velmi originální
- baví je řešit různé úlohy, rébusy, hádanky apod.
- dítě se projevuje jinak (jak)

7. Jaké téma dítě zajímá, o čem toho hodně ví:
(místo pro volný zápis)

8. Co dítě nejraději dělá, čím se rádo zabývá:
(místo pro volný zápis)

9. Jak se dítě projevuje ve společnosti ostatních dětí ve skupině:

- strhuje na sebe pozornost
- má rádo pozornost, ale ne za každou cenu
- je raději stranou, nemá rádo, když je na ně soustředěna pozornost kolektivu
- úzkostlivě si hlídá své věci
- pečuje o své věci, ale dovede oželeť ztrátu
- podělí se o hračku či pamlsky
- nerado se dělí
- je komunikativní a společenské
- je pasivní a činnosti dělá jenom samo
- je rádo ve společnosti, ale také některé činnosti dělá rádo samo
- nemá rádo společnost ostatních dětí
- je pracovitě a má rádo aktivitu
- je líné a neaktivní
- jiné projevy (jaké)

10. Jaká je oblíbenost dítěte ve skupině:

- dítě nepatří mezi oblíbené
- dítě patří spíše mezi méně oblíbené
- dítě patří spíše mezi oblíbené
- dítě patří mezi nejoblíbenější
- je to jinak (jak)

11. Jak se dítě projevuje při společné hře s ostatními:

- je dominantní, aktivní, má hlavní slovo
- je submisivní, spíš pasivní, přizpůsobuje se a ustupuje ostatním
- je iniciativní, dává podněty pro hru, formuluje principy hry
- projevuje se jinak (jak)

12. Zda a jakým způsobem fungují kamarádské vztahy dítěte při hře:

- dítě má stálého partnera pro hru, nehraje si s nikým jiným
- dítě nemá stálého partnera, střídá je
- role obou partnerů jsou při hře vyrovnané
- ve dvojici dítě zastává dominantní roli
- ve dvojici dítě zastává roli podřízenou
- jiné charakteristiky (jaké)

13. Jak se dítěte chová ve vztahu k pravidlům her:

- přizpůsobuje se pravidlům hry, je spravedlivé, nepodvádí ani druhé z podvádění neosoučuje
- odmítá se pravidly řídit a snaží se je obejít
- nesouhlasí-li s pravidly, chce zavést jiná pravidla
- podvádí, je nespravedlivé
- osočuje druhé děti z podvádění a nedodržení pravidel
- odmítá přijmout výsledek hry, je-li tento výsledek pro ně nepříznivý
- chová se jinak (jak)

14. Jak dítě reaguje v situacích, které jsou pro ně náročné a které nezvládá:

- je lítostivé, pláče
- hněvá se
- vzteká se
- urazí se
- odmítavě, nepřátelsky
- vynucuje si pozornost
- jinak (jak)

15. Zda a jak se dítě s případným neúspěchem vyrovnává:

- vyrovnává se s neúspěšným obtížně, se značnými problémy, vyhýbá se možnosti dalšího neúspěchu
- vypořádá se s případným neúspěchem, ale v příštích činnostech potřebuje více povzbuzení
- případný neúspěch nemá vliv na příští činnost dítěte
- dítě se chová jinak (jak)

16. Jak dítě reaguje na neúspěch (když se mu něco nedaří):

- má vztek, je agresivní na sebe nebo na ostatní děti
- je lítostivé, pláče
- snaží se potlačit pocit neúspěchu, reaguje stažením se do sebe
- snaží se potlačit či zamaskovat neúspěch tím, že dělá, že se nic neděje
- snaží se kompenzovat neúspěch tím, že upozorňuje na sebe ve zvýšené míře v činnostech, kde je úspěšnější
- snaží se všemožně uspět, zkouší neúspěšnou činnost znovu a znovu
- pokud se mu něco nedaří, necítí to jako neúspěch, nesrovnává se s ostatními dětmi
- reaguje jinak (jak)

Co jiného je pro dítě typické:

Závěry pro pedagogickou práci s dítětem

Zaznamenala:.....

.....

Datum záznamů:.....

.....

adresa: Jindřichův Hradec, Pravdova 837/II, 377 01
telefon: 384 388 133, 721 077 255
e-mail, web: poradnajh@pppcb.cz, www.pppcb.cz

č. j.:

Velmi důvěrné!

DOTAZNÍK PRO RODIČE

Vážení rodiče, ke komplexnímu vyšetření Vašeho dítěte potřebujeme některé informace, týkající se jeho vývoje a některých charakteristik. Nezáleží na formulaci, ale na obsahu sdělení. Při zhodnocení celkové situace Vašeho dítěte nám pomohou i výsledky vyšetření (odborné zprávy) z jiných pracovišť (klinická psychologie, dětská psychiatrie, soukromá psychologická poradna, neurologie apod.).

Děkujeme Vám za pozorné vyplnění dotazníku a za spolupráci.

Pracovníci poradny

jméno dítěte:	škola (jméno, adresa):
datum narození:	třída:
bydliště:	

Rodiče

	vlastní otec	vlastní matka	nevlastní otec/matka
jméno, příjmení:			
věk:			
vzdělání:			
zaměstnání:			
bydliště:			
telefon:			

Dítě je svěřeno do péče (zaškrtněte vhodné):	obou rodičů	matky	otce	pěstounů
---	-------------	-------	------	----------

Sourozenci (jméno a příjmení, věk, škola – povolání)

Z jakého důvodu žádáte vyšetření svého dítěte?

Bylo již někdy Vaše dítě psychologicky vyšetřeno (pokud ano – kdy, kde)?

Vývoj dítěte (vhodné zakroužkujte, popřípadě doplňte)

Průběh těhotenství matky (obtíže, nemoci, léky):

Donošeno – nedonošeno - přenášeno, porodní váha:

Porod normální/komplikace (uveďte jaké):

Stav po porodu (inkubátor, žloutenka, apod.):

Vývoj do 3 let (zdravotní obtíže, nápadnosti):

Vývoj od 3 do 6 let (zdravotní obtíže, nápadnosti):

Věci bralo převážně do pravé ruky - levé ruky - obou rukou:

Vady výslovnosti (spolupráce s logopedem):

Další důležitá sdělení (smyslové vady, častá nemocnost, alergie, úrazy, záchvaty, neobratnost):

Školní vývoj dítěte (vhodné zakroužkujte, popřípadě doplňte)

Mateřská škola: ano/ne od kdy: jak se mu dařilo:

Odklad školní docházky: ano/ne proč:

Ve škole pracuje: přiměřeně možnostem výsledky pod svými možnostmi

Příprava na školní práci: pravidelná nepravidelná žádná
v časovém rozmezí: do 1 hodiny do 2 hodin více než 2 hodiny

Obtíže, nedostatky, poruchy pozorované častěji (vhodné zakroužkujte)

bolesti hlavy	zvýšená únava	agresivita, vzdorovitost
bolesti břicha, zvracení	bezdůvodné strachy	neobratnost, nešikovnost
značný tělesný neklid	uzavřenost, stydlivost	nesamostatnost při hře, práci
neklidný spánek, nespavost	okusování nehtů	strach ze školy, odpor ke škole

Další důležité informace, které dle Vás ovlivnily vývoj osobnosti dítěte, jeho školní výsledky a chování

Na základě vyplněného dotazníku žádám o vyšetření v pedagogicko psychologické poradně.

datum vyplnění dotazníku	podpis rodičů, zákonných zástupců

adresa: Jindřichův Hradec, Pravdova 837/II, 377 01
telefon: 384 388 133, 721 077 255
e-mail, web: poradnajh@pppcb.cz, www.pppcb.cz

č. j.:

Velmi důvěrné!

SDĚLENÍ MATEŘSKÉ ŠKOLY

*Vážená paní učitelko, níže uvedené dítě má být v naší poradně vyšetřeno z důvodu zhodnocení jeho zralosti pro nástup do školy. Při řešení situace nám velmi pomůže Vaše pedagogická diagnostika. Prosíme tedy o vyplnění tohoto formuláře, případně o další doplňující informace o dítěti.
Děkujeme za spolupráci.*

Pracovníci poradny

jméno dítěte:	mateřská škola:
datum narození:	nástup do MŠ (kdy):
bydliště:	

Zhodnoťte tělesný vývoj a celkový zdravotní stav dítěte (prodělané i současné nemoci, zdravotní postižení, smyslové vady, poruchy řeči, tělesná kondice, fyzické nápadnosti, lateralita, ...):

Uveďte případné obtíže (poruchy spánku, vzdor, odmlouvání, výbuchy zlosti, agresivita, nápadnosti v chování, ...):

Uveďte stručnou charakteristiku dítěte (samostatnost, vyrovnanost, pečlivost, ctižádostivost, pozornost, paměť, nadání,...):

Úroveň výkonů při zaměstnání (řečový projev, výtvarný projev, tělesná obratnost, všeobecná informovanost, obratnost při sebeobsluze, úroveň hry vzhledem k věku, ...):

Jaké jsou sociální vztahy dítěte (vztah k vrstevníkům, pozice ve skupině dětí, zapojení do společné činnosti, vztah k autoritám, schopnost adaptace,...):

Co můžete sdělit o rodině dítěte (úplnost – neúplnost rodiny, způsob výchovy, významné události, ...)?

Jiná sdělení:

Dosahuje dítě podle Vašeho pozorování zralosti pro zahájení školní docházky?

datum vypracování sdělení	zpracoval(a)	podpis ředitelky mateřské školy	razítko školy